

**UNIVERZITA KARLOVA**

**FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD**

Institut sociologických studií Katedra sociologie

**Bakalářská práce**

**2024**

**Aneta Žarikova**

**UNIVERZITA KARLOVA**

**FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD**

Institut sociologických studií Katedra sociologie

**Veřejné stigma vůči bývalým vězňům a faktory  
ovlivňující jeho míru**

Bakalářská práce

Autor/ka práce: Aneta Žarikova

Studijní program: Sociologie a Studia současných společností

Vedoucí práce: Mgr. Tereza Svobodová

Rok obhajoby: 2024

## **Prohlášení**

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 31.7. 2024

Aneta Žarikova

## **Bibliografický záznam**

ŽARIKOVA, Aneta. Stigmata vůči bývalým vězňům a jejich vliv na reintegrační proces do společnosti. Praha, 2024. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií, Katedra sociologie. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Tereza Svobodová.

Rozsah práce: 105 977 znaků včetně mezer

## Abstrakt

Bakalářská práce se věnuje stigmatům spojovanými s identitami bývalých vězňů, a především dává důraz na prozkoumání faktorů, jež míru stigma ovlivňují. Vzhledem k vysoké recidivě bývalých vězňů v kontextu České republiky bylo zkoumáno stigma vůči bývalým vězňům, které je považováno za jeden z komponentů přispívající k negativnímu reintegračnímu procesu. Kvantitativní výzkum byl proveden prostřednictvím dotazníkového sběru dat (n=194). Dotazníkové šetření se zaměřovalo primárně na měření stigma pomocí stigmatizační škály a další faktory, jež míru stigma potencionálně ovlivňují. Tyto souvislosti byly analyzovány prostřednictvím korelačních analýz a chi-kvadrát testů. Zároveň pro komplexní pohled na míry vlivu jednotlivých prediktorů byl nakonec vytvořen i mnohonásobný regresní model, jež se zaměřoval na zjištění nejsilnějších prediktorů stigma. Klíčovým zjištěním tohoto výzkumu je, že míra stigma je nejsilněji ovlivněna a korelována s osobní známostí bývalých vězňů a podporou rehabilitačních programů. Oba tyto faktory se ukázaly být statisticky významnými jak skrze testované hypotézy, tak i v mnohonásobném regresním modelu. Další statisticky významné faktory, jež ovlivňují stigma pozitivním směrem, se ukázaly být pravicová politická orientace a nižší míra pocitu bezpečí v životě. V České republice zatím neexistuje jednotný výzkum, jež by zkoumal veřejná stigmata vůči bývalým vězňům a faktory, jež ho ovlivňují. Rozsáhlejší výzkum tohoto tématu může přinést poznatky, které by mohly být nápomocné při utváření strategií zmírňující stigmata vůči bývalým vězňům.

## Abstract

This bachelor's thesis addresses the stigma associated with the identity of former prisoners, particularly emphasizing the examination of the factors that influence the level of stigma. Given the high recidivism rate among former prisoners in the Czech Republic, stigma against ex-prisoners has been theorized as one of the components contributing to the unsuccessful reintegration process. Quantitative research has been conducted through the collection of data via questionnaire (n=194) via a questionnaire. The survey focused primarily on measuring stigma using a stigma scale and other factors that potentially influence the level of stigma. These correlations were analyzed through correlation analysis and chi-square tests. Additionally to gain a comprehensive view of the influence of individual predictors, a multiple regression model was created, which focused on identifying the strongest predictors of stigma. A key finding of this research is that the level of stigma is strongly influenced and correlated with personal familiarity with former prisoners and support for rehabilitation programs. Both of these factors were found to be statistically significant through tested hypotheses and in the multiple regression model. Other statistically significant factors influencing stigma in a positive direction were found to be right-wing political orientation and a lower sense of safety in one's life. As of today, there is no unified research in the Czech Republic examining public stigma towards ex-prisoners and the factors influencing it. A more extensive study of this topic could provide insights that might be helpful in developing strategies to lower the stigma against former prisoners.

## **Klíčová slova**

bývalí vězni, stigma, stigmatizace, stigmatizační škála, rehabilitace, rehabilitační programy, kvantitativní výzkum, reintegrace, reintegrační proces

## **Keywords**

former prisoners, ex-prisoners, stigma, stigmatization, stigma scale, rehabilitation, rehabilitation programs, quantitative research, reintegration, reintegration process

## **Title**

Public Stigma Towards Former Prisoners and Factors Impacting Its Degree

## **Poděkování**

Poděkování patří především vedoucí práce Mgr. Tereze Svobodové za její ochotu, věnovaný čas a odborné vedení této bakalářské práce. Také bych chtěla poděkovat všem blízkým, především Kate Selman, za podporu při práci na tomto projektu.

# Obsah

Úvod .....	1
1 Teoretická část.....	1
1.1 Stigma.....	2
1.2 Skryté stigma .....	3
1.3 Teorie nálepkování.....	4
1.4 Reintegrace, recidiva a rehabilitace .....	5
1.4.1 Reintegrace .....	5
1.4.2 Recidiva.....	6
1.4.3 Rehabilitace .....	6
1.5 Důsledky stigmatizace bývalých vězňů .....	7
1.5.1 Stigma v kontextu bývalých vězňů .....	7
1.5.2 Deterenční teorie .....	7
1.6 Oblasti stigma.....	8
1.6.1 Zaměstnání .....	8
1.6.2 Ubytování.....	8
1.6.3 Sociální zázemí .....	9
1.6.4 Sebe-stigmatizace .....	9
1.7 Nerovnost .....	10
2 Metodologie výzkumu.....	10
2.1 Vymezení výzkumných cílů .....	10
2.2 Výzkumné otázky a hypotézy .....	11
2.3 Techniky sběru dat.....	13
2.3.1 Dotazníkové šetření.....	13
2.3.2 Měření stigma vůči bývalým vězňům a stigmatizační škála .....	14
2.3.3 Pilotáž.....	16
2.3.4 Popis výzkumného souboru a průběh sběru dat.....	16
2.4 Sebereflexe a limity výzkumu .....	18
2.5 Etické hledisko výzkumu.....	19
3 Analytická část a interpretace výsledků .....	20
3.1 Ověření stigmatizační škály .....	20
3.2 Testování hypotéz a jejich interpretace.....	21
3.2.1 Osobní zkušenosti s trestnými činy či trestanými osobami .....	21
3.2.2 Pohled na rehabilitační nástroje .....	22
3.2.3 Důvěra v organizace a systémy .....	23
3.2.4 Sociodemografické a další charakteristiky .....	25
3.2.5 Další zjištění.....	26
3.3 Mnohonásobná lineární regrese a naplnění jejích předpokladů .....	27
3.3.1 Finální výsledek mnohonásobné lineární regrese .....	29
Závěr .....	31



<b>Summary.....</b>	<b>31</b>
<b>Použitá literatura .....</b>	<b>33</b>
<b>Teze bakalářské práce .....</b>	<b>38</b>
<b>Seznam příloh.....</b>	<b>44</b>

# Úvod

Bakalářská práce se zaměřuje na stigmata spojená s jedinci, kteří byli propuštěni z vězeňského systému tedy na stigmata týkající se bývalých vězňů, která výrazně ovlivňují jejich budoucí život. Blíže se práce zaměřuje na míru stigma v obecné populaci vůči bývalým vězňům v České republice a zkoumá faktory, které hrají roli v utváření a predikování stigmat vůči bývalým vězňům.

Samotný reintegrační proces do společnosti, kterým si jedinec musí projít po propuštění z vězeňského systému, je již ve své nátuře velmi složitý a náročný, což můžeme sledovat na vysoké míře recidivy v České republice, která se momentálně týká 60-70 % propuštěných vězňů (Tomášek a Rozum, 2018; Yukhnenko et al., 2023). Výzkumy ukazují na dimenzi, která tento proces pro bývalé vězně výrazně komplikuje. Touto dimenzí je stigma vůči bývalým vězňům (Quinn-Hogan, 2021), které má negativní vliv na reintegrační proces jedince ve sférách jako je například ubytování, zaměstnání či další jiné dimenze, jež jsou považovány za zásadní při reintegračním procesu (Sheppard a Ricciardelli, 2020; Visher et al., 2008; Keene et al., 2018).

Pro plné pochopení toho, jak koncept stigma operuje v životech bývalých vězňů, představí tato práce teoretická hlediska týkající se tohoto konceptu. Zprvu se práce zaměří na stigma jako takové a postupně ho bude spojovat s procesy a dimenzemi života bývalých vězňů. Zároveň se pokusí o vysvětlení míry vlivu tohoto fenoménu. Za účelem prozkoumání míry stigma a faktorů jeho utváření v kontextu české populace byl proveden vlastní výzkum, jehož metody a postupy budou popisovány v metodologické části práce.

V analytické sekci budou následně prezentovány výsledky a postupy analýz na základě shromážděných dotazníkových dat, která napomůžou k porozumění procesů stigma vůči bývalým vězňům v České republice, a to konkrétně v jejím hlavním městě. K vyhodnocování hypotéz a závěrů týkajících se zkoumané populace budou využity statistické metody jako jsou párové korelace, chí-kvadrát test či mnohonásobná lineární regrese.

Hlavními cíli této práce je prozkoumání míry stigma vůči bývalým vězňům a určení faktorů, které tuto míru ovlivňují. Odhalení faktorů, které stojí za stigmatizací bývalých vězňů, je prvním krokem ke snaze o snížení veřejného stigma vůči bývalým vězňům. V neposlední řadě si práce také klade za cíl zjistit nejen jaké prediktory ovlivňují stigma, ale jaké z těchto prediktorů jsou nejsilnější při predikování stigma. Pro umožnění splnění těchto cílů byla v práci využita přejatá škála měřící obecnou míru stigma vůči bývalým vězňům v dimenzích jako je nebezpečí a nedůvěra, dehumanizace, sociální a emoční odstup a připisování negativních charakteristik. Tuto škálu koncipovali ve svém výzkumu Silver a Shi (2022) a byla též v jejich výzkumu aplikovaná. Ověřený nástroj měřící veřejné stigma tak napomůže v procesu zkoumání stigma v této bakalářské práci.

## 1 Teoretická část

Teoretická část této práce se zaměří na představení konceptů, které jsou relevantní pro téma výzkumu týkajícího se stigma vůči bývalým vězňům. Jako první bude věnována pozornost konceptu, jež je nezbytný pro tento rámec práce. Tímto konceptem bude stigma, na které bude nahlíženo skrze několika různých perspektiv. Dále se teoretická část bude věnovat procesům, jež hrají podstatnou roli v životě bývalých vězňů. Neposledně se teoretická část zaměřuje na

to, jak popisované stigma operuje ve spojitosti s bývalými vězni a jak toto stigma negativně ovlivňuje oblasti jejich života.

## 1.1 Stigma

Slovo stigma jako takové se datuje až do dob antického Řecka, kdy doslovně odkazovalo k fyzické strážce člověka, která ukazovala na zkažený morální status jedince. Fyzický atribut, který byl často jedinci vypálen či vyřezán do kůže, poté rozdělával společnost a odhaloval, kdo se dopustil zrahy, kriminální aktivity či byl otrokem. Podobně tomu tak bylo i v dobách křesťanství, kdy se stigma vztahovalo spíše k tělesné strážce (Goffman, 1963). Prostřednictvím náhledu na historii tohoto slova můžeme vidět, jak se jeho význam časem měnil a možná i stále mění. Je tedy důležité upřesnit, jakým způsobem bude toto slovo v této práci používáno a jak s ním bude nakládáno, i přestože se nyní málokdy používá v kontextu, ve kterém ho dávní Řekové využívali. Stále však můžeme mezi nynějším a původním významem slova najít paralely. Největší vliv na teoretizování fenoménu stigma měl bezpochybně Erving Goffman, který ve své práci konceptualizoval a vytvořil teoretický rámec pro zkoumání stigma. Goffman se ve své knize *Stigma: poznámky k problému zvládnutí narušené identity* (1963) snaží zachytit složitou národu tohoto pojmu. V této práci popisuje Goffman stigma jako "silně diskreditující atribut" (Goffman, 1963, str. 11).

Dle Goffmana (1963) je jedinec kategorizován společností na základě charakteristik, které společnost vidí jako normální a bezprostřední. V sociálním prostředí tak na základě naší percepce utváříme jedincovu sociální identitu. Ta se skládá z očekávání, jež máme spojena se skupinami a charakteristikami, ke kterým jedince bezmyšlenkovitě připisujeme. Z našich prvotních očekávání se však stávají normativní očekávání, které posléze od jedince podvědomě vyžadujeme. Tyto očekávání nevytváříme vědomě a neklademe jim větší význam, dokud se nenaskytne možnost, že chování daného jedince neodpovídá naší představě, kterou jsme vytvořili kolem jedincovi identity (Goffman, 1963). Zde můžeme sledovat rozdíl v Goffmanově virtuální sociální identitě a skutečné sociální identitě, která je oproti virtuální sociální identitě konstruována z reálných charakteristik osoby. Stigma vzniká při sociální interakci v případě, kdy skutečná sociální identita jedince nenaplnuje očekávání spojené s jeho či její virtuální sociální identitou. Takový jedinec a jeho sociální identita jsou poté považováni za zkažené. Stigma je tedy dle Goffmanovy definice atribut, který v našem vědomí jedince "redukuje z osoby celistvé a obyčejné na osobu, jež je poskvrněná a jejíž hodnota klesla" (Goffman, 1963, str. 10) a takový jedinec je společností považován za diskreditovaného. Tuto diskreditující charakteristiku osoby nazývá Goffman (1963) stigmatem, a to především pokud je diskreditující důsledek této charakteristiky vysoký.

Většina teoretiků, zabývajících se stigmatem, se shodují na jedné věci, a to že stigma můžeme považovat za sociální konstrukt, kde stigma operuje jako nálepka, která označuje jedince, kteří jsou společností považováni za méněcenné. Toto snížení jedincovy hodnoty pak vede k tomu, že jsou vyloučeni z plnohodnotné účasti ve společnosti (Major a O'Brien, 2005). Major a O'Brien (2005) také teoretizují, že stigma vzniklo jako strategie vylučování jedinců, jejichž charakteristiky byly viděny jako nežádoucí a které by potenciálně mohly vést k ublížení komunity. Přestože se stigmatizované charakteristiky měnily napříč historií, existuje několik typizací stigma, jež můžeme považovat za analogické (Major a O'Brien, 2005). Například v Goffmanově teoretizaci a typizaci stigma můžeme rozlišovat stigma do 3 kategorií, které se skládají z vad charakteru, těla či skupiny, do které jedinec spadá (Goffman, 1963). Podobně tomu tak je například v díle Majora a O'Briena (2005), kde je stigma typizováno následovně:

(a) jedinci nevhodní pro interpersonální výměnu, (b) deformace těla a (c) jedinci, kteří nepatří do primární skupiny.

Další typizace stigma, kterou Goffmanova (1963) teorie nabízí, je spojena s kontrolou informací a osobní identitou. Na jedné straně stigmatizační spektra stojí osoby s „viditelným“ stigmatem, kdy je jedincovo odlišení patrné již při prvním pohledu či setkání. Do této kategorie můžeme zařadit například osoby se závažným zrakovým postižením (jako je například ztráta zraku) a Goffman (1963) je zařazuje do skupiny osob, které jsou diskreditované. Jedinci patřící do této stigmatizované kategorie se tedy nemohou vyhnout stigmatizujícímu vnímání okolí a musejí se obracet na obranný mechanismus, který se skládá z „vytváření dojmu, že jeho prokazatelná odlišnost je irelevantní a není jí třeba věnovat pozornost“ (Goffman, 1963, str. 54). Na druhé straně spektra pak můžeme pozorovat stigmata, jejichž nositelé mají dočasnou, či v některých případech permanentní, možnost je skrýt a předstírat před zbytkem společnosti, že neexistují. Do této kategorie, jež Goffman (1963) nazývá předstírání, zařazujeme skrytá stigmata, na které se blíže zaměřím v následující podkapitole.

## 1.2 Skryté stigma

Stigmata, která jsou spojená, jak s trestním záznamem, tak i s charakteristikami jako je sexuální orientace, duševní onemocnění či drogová závislost, můžeme zařazovat do kategorie stigmat, která jsou klasifikována jako skrytá stigmata či tzv. předstírání. V teorii mají jedinci, kterých se tento druh stigma týká, kontrolu nad tím, zda svoji identitu odhalí či ji uchovají skrytou, protože tato stigmata nejsou viditelná na první pohled (Goffman, 1963).

V akademickém diskurzu, zabývajícím se skrytými stigmaty, panuje stále debata, zda mají skrytá stigmata menší zátěž na jedincův život než stigmatizované charakteristiky, které jsou viditelně patrné a výrazně odlišují jedince od toho, co je společností považované za "normální" (Baur, 2018), tj. viditelná stigmata. Rozdíly těchto dvou typů stigma můžeme vnímat primárně v hlavních motivacích stigmatizovaných jedinců. Zatímco jedinci s viditelným stigmatem se snaží zmírnit interpersonální konflikt s okolím, jedinci se skrytým stigmatem mají určitou kontrolu nad tím, zda jejich stigmatizovaná část osobnosti zůstane skrytá (Jones a King, 2014). Sociální přijetí a s ním spojené odměny jsou natolik přitažlivé, že se jedinec často uchyluje k taktikám předstírání, pokud mu to okolnosti umožňují, aby se přiblížil tomu, co je považováno za normální (Goffman, 1963). Tímto zastíráním své pravé identity od zbytku společnosti mohou jedinci se stigmatizovanou charakteristikou docílit nižší míry diskriminace či se vyhnout jiným negativním následkům (Jones a King, 2014). Faktor, který pak ovlivňuje rozhodnutí o odhalení stigmatizované charakteristiky jedinců, je očekávání spojené s odhalením stigma. Pozitivní očekávání, jako je například pozitivní přijetí společností, jsou spojována s vyšší mírou odhalení (Jones a King, 2014).

Primárním cílem této skupiny je tedy mít kontrolu nad jejich stigmatizovanou identitou, což zahrnuje komu, jak a kdy tuto identitu odhalí (Jones a King, 2014). I sám Goffman (1963) upozorňoval na tíživost spojovsnou se skrytými stigmaty, která vznikala se strachem a obavami, že identita stigmatizovaných jedinců bude odhalena a jedinec tak ztratí kontrolu nad svou identitou a tím, jak ho vnímají ostatní. Stálé nutkání a vynakládání sil na udržování kontroly nad skrytým stigmatem však přichází s negativními následky, ke kterým patří například "zátěž na psychiku, emocionální napětí či újma na jejich blahobytu" (Jones a King, 2014, 2)<sup>1</sup>. Bývalí

---

<sup>1</sup> Přeloženo z anglického originálu: „psychological strain, emotional stresses, and stress-related illnesses“ (Jones a King, 2014, str. 2)

vězni tak sice patří do stigmatizované skupiny, která není rozpoznatelná na první pohled, ale která stále naráží na překážky, kterým musí čelit v každodenním životě.

Baur (2018) také poukazuje na dilema, kterému musí čelit jedinci se skrytým stigmatem. Stigmatizovaní jedinci mají možnost odhalit své stigma a žít tak autentický život či ponechat stigma v pozadí jejich osobnosti. Jak již bylo předešle zmíněno, se skrýváním stigma jsou spojené negativní následky na jedincovu psychiku. Pokud však jedinec odhalí svou pravou identitu, nastává zde možnost, že bude muset čelit negativním následkům jako je například "stereotypizace, diskriminace, společenské odmítnutí a ekonomické znevýhodnění" (Baur, 2018, 206)<sup>2</sup>. S předstíráním a se skrýváním stigmatizující charakteristiky tak přicházejí určité benefity či dočasné vyhnutí se zmíněným negativním následkům. Skrytí pravé sociální identity zaručuje jedinci, že s ním nebude jednáno na základě domněnek, které jsou se stigmatem spojovány a jedinci se dostaví „zacházení, jež se opírá o mylné předpoklady o své osobě“ (Goffman, 1963, str. 55). Tento jedinec však musí při předstírání čelit společnosti, která sice neklade své předsudky přímo na něj, ale která je stále plná předsudků o skupinách, ke kterým se ve výsledku může ukázat, že jedinec patří (Goffman, 1963). Jedinec tedy musí učinit rozhodnutí, zda ponechat svou pravou sociální identitu skrytou a čelit tak například strachu a úzkostem z možného odhalení či předstírání ukončit a naplno čelit předsudkům, které jsou se stigmatem ve společnosti spojovány. Unikátnost skrytého stigma týkajícího se bývalých vězňů tkví hned v několika bodech, které transformují zkušenosti bývalých vězňů (Baur, 2018). V budoucí podkapitole se blížeji zaměřím na to, jak se skryté stigma proměňuje ve sférách, kde jsou bývalí vězni nuceni k odhalení své minulosti. S tímto fenoménem můžeme spojit myšlenku, zda skryté stigma zůstává skrytým či se v některých sférách (jako je například trh práce) mění naopak ve více viditelné. Před samotným navázáním na stigma týkající se bývalých vězňů je však důležité se podívat na stigma z jiného pohledu a tím je pohled teorie nálepkování, která nám umožní hlouběji porozumět stigmatu spojovaným s bývalými vězni.

### 1.3 Teorie nálepkování

Další teorie, která je důležitá při konceptualizaci stigma vůči bývalým vězňům, je teorie nálepkování, jež je jedním z nejstarších sociologických konceptů sloužící k vysvětlení deviance (Winnick a Bodkin, 2008). Tato teorie nabízí další způsob interpretace a pohledu na stigma, kterému bývalí vězni čelí. Teorie nálepkování se zaměřuje na to, jak jsou jedincova identita a chování přímo ovlivňovány klasifikací, do které byly zařazeny zbytkem společnosti (MacLennan, 2015). Teorie nálepkování se ve své podstatě soustředí na společenskou reakci vůči kriminalitě, deviaci a zkoumá důsledky přidělení nálepky jedincům. Naznačuje také, že kriminální sankce mohou vést ke zvýšení kriminality ve společnosti, respektive odsouzení jedince do vězení může vést ke zvýšení kriminální nátury jedince (Plummer, 2001). Becker (1963), ve svém díle zabývajícím se deviací, poukazuje na to, jak nálepky ve společnosti vznikají. Dle Beckera (1963) můžeme nalézt jádro deviance a nálepek ve tvorbě pravidel utvářených společností, kdy jejich porušení značí deviaci a která jsou uplatňována na určité jedince, kterým je posléze přidělena nálepka „outsiderů“<sup>3</sup>. Deviance a deviantní činy jsou tedy viděny jako deviantní pouze v případě, kdy daná společnost a kultura, ve které se jedinec pohybuje, přiznává jejich deviantní povahu a označuje je jako takové (Wellford, 1975). Dle Lemerta (1951) můžeme deviaci dělit na dvě fáze, jež jsou primární a sekundární deviance. Primární deviance se může zrodit z mnoha příčin (Plummer, 2001) a má pouze malý vliv na

---

<sup>2</sup> Přeloženo z anglického originálu: „stereotyping, discrimination, social rejection, and economic disadvantages“ (Baur, 2018, str. 206)

<sup>3</sup> Přejato z anglického originálního titulu knihy od Beckera „Outsiders: Studies In The Sociology of Deviance“.

jedincovu psychiku a status jedince. Naopak sekundární deviace je spojována s tresty a stigmaty, které posléze přetvoří deviaci a zločin na "centrální charakteristiku existence jedinců, kteří ji prožívají, která změní psychiku jedince a produkuje speciální organizaci sociálních rolí" (Lemert, 1967, str. 40-41)<sup>4</sup>. Teorie nálepkování, kdy se ze stigma a deviace stávají internalizované charakteristiky, může být v tomto smyslu také navázána na sebenaplňující proroctví (Winnick a Bodkin, 2008; MacLennan, 2015).

Přestože je teorie nálepkování jednou z nejznámějších teorií deviace, je nutné podotknout existující kritiku, které tato teorie podléhá ve světě kriminologie. První výtkou této teorie je to, že teorie selhává vysvětlit, proč jedinci v první řadě začnou vykonávat kriminální aktivity (Winnick a Bodkin, 2008; Plummer, 2001). Dále teorie také přehlíží, jakou roli hraje v kriminalitě například stát a ekonomika či zda je teorie empiricky validní (Plummer, 2001). Ačkoliv teorie nálepkování nenabízí vysvětlení v některých oblastech kriminality a deviace, můžeme ji stále aplikovat v kontextu bývalých vězňů, kteří si s sebou odnáší nálepku „bývalého vězně“. Bývalí vězni stále podléhají sociální kontrole ve formě nálepkování, což je způsobeno tím, že jsou stále v některých případech nuceni k odhalení kriminálního záznamu (Winnick a Bodkin, 2008). Bývalým vězňům byla přidělena nálepka, kterou si s sebou ponosou do konce života. Teorie nálepkování tedy slouží jako účinný nástroj pro výzkum v kontextu bývalých vězňů a stigma (MacLennan, 2015).

## 1.4 Reintegrace, recidiva a rehabilitace

### 1.4.1 Reintegrace

Pro lepší porozumění tomu, jak stigma ovlivňuje život bývalých vězňů, se v této kapitole zaměřím na reintegrační proces, jehož průběh je negativně ovlivňován stigmaty, jimž bývalí vězni čelí (Quinn-Hogan, 2021). Proces reintegrace můžeme definovat jako „proces přechodu z věznění do komunity, adaptaci na život mimo vězení a snaha o udržení životního stylu bez páchaní trestných činů“<sup>5</sup> (Davis et al., 2012, str. 448). Reintegrační proces je tedy důležitou součástí snahy o snížení recidivy jedinců.

Reintegrační proces není jednotný a pro každého jedince vypadá naprosto odlišně. Nejčastěji se však jedinci procházející reintegračním procesem setkávají s překážkami v oblastech, které můžeme kategorizovat následovně: a) individuální faktory<sup>6</sup>, b) životní prostředí<sup>7</sup>, c) prostředí podpory<sup>8</sup> (Shinkfield a Graffam, 2009) a d) stigma (Davis et al., 2012). Pro jedince, kteří čelí překážkám v těchto oblastech, může být obtížné zlomit cyklus propuštění a následně opětovného zatčení neboli jinými slovy recidivě (Griffiths et al., 2007).

Jak již bylo řečeno, reintegrační proces je unikátní pro každého jedince. Neexistuje tedy jednotný „návod“, jak si tímto procesem projít a úspěšně se zařadit do společnosti a v této společnosti zůstat do konce života bez další kriminální aktivity. Existují nicméně výzkumy zabývající se procesy reintegrace shodující se na několika faktorech, které vedou k vyšší šanci na úspěšné zařazení se do společnosti. Prvním faktorem je zaměstnání (Davis et al., 2012;

<sup>4</sup> Přeloženo z originálního anglického textu „become central facts of existence for those experiencing them, altering psychic structure, producing specialized organization of social roles“ (Lemert, 1967, str. 40-41).

<sup>5</sup> Přeloženo z anglického originálu "process of transitioning from incarceration to the community, adjusting to life outside of prison or jail, and attempting to maintain a crime-free lifestyle" (Davis et al., 2012, str. 448).

<sup>6</sup> Do této kategorie se zařazuje jedincovo duševní a fyzické zdraví, drogovou závislost, emocionální vztah, vzdělání a jedincovi schopnosti (Shinkfield a Graffam, 2009).

<sup>7</sup> Tato kategorie se skládá ze zaměstnanosti, životního zázemí a finančního stavu (Shinkfield a Graffam, 2009).

<sup>8</sup> Do této kategorie spadá podpora v oblastech sociální podpory, podpory ze strany trestní jurisdikce či podporných služeb (Shinkfield a Graffam, 2009).

Griffiths et al, 2007). Zaměstnání slouží nejen jako prostředek finančního zajištění základních potřeb, ale potencionálně zajišťuje jedinci řadu dalších benefitů jako je například rutina, rozšíření jedincovi sociální sítě či zvýšení sebevědomí, které mohou napomáhat v procesu reintegrace (Graffam et al, 2004). Dalším faktorem je ubytování, kdy studie poukazují na to, že jedinci bez stálého zázemí mají větší šanci na opětovné spáchání trestných činů, než bývalí vězni, kteří nečelí problémům v této oblasti (Harper, 2004, LeBel, 2017). Přestože vězni uvádí ubytování jako 2. nejdůležitější faktor, jež je odklání je od kriminální aktivity (LeBel, 2017), v procesu propuštění se jim dostává žádná či minimální podpora pro zajištění ubytování. Po propuštění z vězení tak mnoho bývalých vězňů v této oblasti strádá (Griffiths, 2007). Posledním primárním faktorem úspěšné recidivy, který bude v této sekci diskutován je sociální zázemí. Jedinci se silným sociálním zázemím, které se skládá jak z rodiny či přátel, mají větší šanci na úspěšnou reintegraci (Shinkfield a Graffam, 2009). Například výzkum Visser et al. (2004) poukazuje na to, že rodinná podpora je zásadní pro pozitivní reintegraci bývalých vězňů po propuštění. Sociální síť, jež má jedinec mimo vězení, slouží nejen jako mentální podpora v průběhu reintegrace, ale může sloužit například i jako klíčový bod v zajištění stálého ubytování. Naopak jedinci, jež mají negativní zkušenosti v rodinném zázemí, jsou více náchylní k návratu ke kriminálním aktivitám (Shinkfield a Graffam, 2009).

#### **1.4.2 Recidiva**

S neúspěšnou reintegrací do společnosti se v mnoha případech váže recidiva. Tu můžeme definovat jako „další trestnou činnost, jíž se dopustí jedinec, který byl za kriminální jednání trestán již v minulosti“ (Rozum et al., 2016, str. 1) neboli návrat jedince ke kriminálním aktivitám (Caudill a Trulson, 2023). Míra recidivy se obecně využívá jako indikátor účinnosti trestněprávních systémů. Využívají se také k určení efektivity zavedených probačních či resocializačních programů a které z těchto programů budou nadále upřednostňovány (Yukhenko et al., 2023). Recidiva se momentálně pohybuje kolem 60-70 % v České republice (Tomášek a Rozum, 2018; Yukhenko et al., 2023). V českém kontextu recidivy je také důležitým faktorem individuální zadlužení, které v mnoha případech zabraňuje jedincům snahu se reintegrovat do normální společnosti, protože ke splacení dluhů nemají dostatečné prostředky, které by mohly získat běžnou prací. Obracejí se tak zpět ke kriminální aktivitě (Jesrani et al., 2022).

#### **1.4.3 Rehabilitace**

V souvislosti s reintegrací bývalých vězňů do společnosti a jejich vysokou recidivou je nutné zvážit, zda je možné implementovat praktiky do života bývalých vězňů, které by jim napomohli při průběhu reintegračního procesu. Jednou z těchto praktik, která může přispět k úspěšnosti reintegračního procesu, je rehabilitační proces či programy s ním spojené. Rehabilitace či rehabilitační programy mohou být definovány jako nástroje či péče poskytovaná bývalým vězňům, které mají za cíl předcházet opětovnému zatčení neboli recidivě jedince (Omoni, 2009). Rehabilitační proces však stále nemá pevně definované vymezení a jeho interpretace se liší na základě konkrétního kontextu jako je například konkrétní vězeňská instituce či země (Genders a Player, 2014). Rehabilitace bývalých vězňů se tedy obecně vztahuje k cílenému omezení či kompletnímu odstranění opětovné kriminální aktivity prostřednictvím intervenčních programů (Ahmed, 2012), které jsou vyhodnocovány například na základě individuálního rizikového faktoru, který odkrývá specifické dimenze, které je nutné naplnit pro snížení recidivy jedince (Chin, 2012). Redukce kriminality však není jediným cílem rehabilitačních programů. Rehabilitace si také klade za cíl usnadnění přechodu z vězeňského systému zpět do společnosti, prostřednictvím různých nástrojů a technik, ke kterým patří například podpora v hledání

ubytování a zaměstnání, terapie, vzdělání atd. (Ahmed, 2012). Na závěr je nutné podotknout, že podobně jako proces reintegrace, je rehabilitační proces bývalých vězňů vysoce komplexní a individuální proces. Pro maximalizaci jeho efektivity by tedy měly být brány v potaz specifické okolnosti týkající se individuálního postavení bývalého vězně. Proces reintegrace, skrze implementaci rehabilitačních programů, se ukazuje být více úspěšným, pokud rehabilitační proces bere v potaz faktory, které nejvíce predisponují jedince ke kriminálním aktivitám (Chin, 2012).

## **1.5 Důsledky stigmatizace bývalých vězňů**

Jak již bylo řečeno v předchozí kapitole, stigma může mít zásadní vliv na život stigmatizovaných jedinců. V této podkapitole se budu soustředit na důsledky stigma pro bývalé vězně. Na vliv stigma budu nahlížet z perspektivy toho, jak navazuje na reintegraci jedince do společnosti a na recidivu jedinců. Primárně se však budu soustředit na tyto kategorie vlivu stigma: 1) snížená možnost nalezení zaměstnání, 2) ubytování, 3) omezení sociálního zázemí a 4) sebe-stigmatizace.

### **1.5.1 Stigma v kontextu bývalých vězňů**

Populární strategií snižování kriminality je již od 80. let minulého století vyšší implementace trestů, a to zejména uvěznění. Předpokladem této strategie je, že odsouzení jedinci budou zbaveni možnosti páchat další trestné činy po dobu uvěznění (Piquero a Blumstein, 2007). Zde si však můžeme klást otázku, zda tato strategie je opravdu dlouhodobě efektivní či s ní přicházejí další dimenze kriminality, které nebyly původně předpokládány. Zda a jaký vliv má uvěznění na kriminalitu, zůstává stále v oblasti kriminologie složitou a otevřenou otázkou (Hirschfield a Piquero, 2010). Velká část výzkumů se však shoduje na tom, že uvěznění má dopad, jak na jedince a jeho život mimo vězeňský systém, tak například i na komunity, jež se skládají z vyššího počtu bývalých vězňů (Braman, 2007). Bývalí vězni totiž tvoří sociální skupinu, jejichž virtuální sociální identita je staví na okraj společnosti. Tato sociální identita vede k jejich ostrakizaci a nadále sťažuje tvorbu nového života mimo vězení, ve kterém se k získání základních potřeb nepotřebují obracet ke kriminálním aktivitám (MacLennan, 2015). Úspěšná reintegrace do společnosti může být spojována s postoji a reakcemi ostatních, se kterými se vězni setkávají po jejich propuštění (Hirschfield a Piquero, 2010).

### **1.5.2 Deterenční teorie**

Co je důležité podotknout je také to, že stigma a negativní postoje vůči bývalým vězňům, nejsou vždy vnímány negativně a jako problém, na který by se měla společnost soustředit. Existují také postoje a teorie, které na negativní stigma vůči bývalým vězňům nahlíží jako na součást jejich trestu, který si mají nést i mimo vězeňský systém (Hirschfield a Piquero, 2010). Podkladem této teorie je myšlenka, že toto neoficiální vyloučení ze společnosti má odrazovat jedince od budoucí trestné činnosti, protože si i nadále mimo vězení ponesou neviditelný trest. Jak již bylo zmíněno, nárůst popularity trestní politiky vůči kriminalitě, měl sloužit jako odrazující mechanismus. S tímto trendem trestní politiky také koreluje ona deterenční teorie, která se domnívá, že budoucí trestní pachatelé budou přikládat větší váhu možným trestům, které jsou následky kriminální aktivity, než potencionálnímu zisku z páchaní trestného činu. Trest a sociální stigma tak mají sloužit jako ultimátní sankce za kriminalitu (Fagan a Meares, 2008).



Existují však výzkumy, které tuto myšlenku vyvracejí a ukazují, že stigma vůči bývalým vězňům naopak vede k vyšší recidivě namísto toho, aby ji snižovala a jedince odrazovala od další kriminální aktivity (Chui a Cheng, 2013; Fagan a Meares, 2008). Jednou z primárních slabin této odrazovací teorie můžeme pozorovat v komunitách, kde se na kriminální aktivitu nenahlíží jako na abnormalitu, ale je považována za součást každodenního života jedinců. Deterenční efekt v těchto případech ztrácí svou účinnost a v některých případech může sloužit i jako motivace ke spáchání trestného činu. Je tomu tak například v komunitách, ve kterých je s kriminální aktivitou spojován určitý status (Fagan a Meares, 2008).

## 1.6 Oblasti stigma

V předchozí kapitole jsem se zaměřovala na hlavní dimenze, které je alespoň částečně nutné naplnit k tomu, aby se jedinci, kteří momentálně opouští vězeňský systém, mohli navrátit do společnosti a úspěšně se reintegrovat. Hlavními body úspěšné reintegrace do společnosti byli zaměstnání, ubytování a sociální kontakty (Davis et al., 2012; Griffiths et al, 2007; Harper, 2004, LeBel, 2017; Shinkfield a Graffam, 2009). V této podkapitole se budu soustředit na to, jak jsou tyto reintegrační dimenze negativně ovlivňovány stigmaty spojenými s jedincovou kriminální historií.

### 1.6.1 Zaměstnání

Řada studií (Sheppard a Ricciardelli, 2020; Visser et al., 2008) poukazuje na korelaci mezi zaměstnáním a recidivou. Zaměstnání je široce uznáváno jako hlavní faktor, jež odrazuje jedince s trestním záznamem od kriminálních aktivit. I přes důležitost tohoto faktoru v resocializačním procesu, bývalí vězni stále naráží na mnoho překážek v této oblasti a jejich možnost uplatnění se na trhu práce je limitována. Pracovní možnosti, které jsou pro bývalé vězně dostupné, jsou často málo placené či pouze dočasné s minimálními vyhlídkami do budoucnosti (Sheppard a Ricciardelli, 2020). Jednou z těchto překážek, jež můžeme identifikovat, je právě stigma, které se na pracovním trhu odráží mnoha způsoby. Primárně v oblasti zaměstnání je nálepka „bývalého vězně“ velmi zásadní, poněvadž mnoho zaměstnavatelů vyžaduje výpis z trestního rejstříku (Heydon a Neylor, 2017). Na neochotu zaměstnat jedince s trestním záznamem nahlíží nemálo studií (Heydon a Neylor, 2017; Cherney a Fitzgerald, 2016). Neochota zaměstnat bývalé vězně netkví pouze ze strachu, že se jedinci v budoucnosti dopustí další kriminální aktivity na pracovišti, ale nálepka bývalého vězně může pro zaměstnavatele sloužit také jako indikátor charakteru. Zaměstnavatelé tak mohou jedince s kriminálním záznamem považovat za rizikové zaměstnance, jež je spojeno s jejich právní odpovědností, nedůvěryhodností či dalšími stereotypními charakteristikami jako je například lenost či agrese (Apel a Sweeten, 2010). V českém kontextu můžeme na základě studie Mertla (2022) sledovat, že zaměstnavatelé mohou na bývalé vězně nahlížet jako na narušující faktor klidného pracovního prostředí či se obávají recidivy jedinců.

### 1.6.2 Ubytování

La Vigne et al. (2007) nahlíží ve svém výzkumu na priority vězňů před jejich propuštěním. Výzkum uvádí, že druhým nejsilnějším prediktorem (na prvním místě v tomto výzkumu uvádí vězni zaměstnání) pro vyhnutí se budoucí kriminální aktivitě, je stabilní ubytování. Výzkum Keene et al. (2018) však poukazuje na to, že bývalí vězni naráží na velké překážky v této oblasti. V první řadě je nutné zmínit, že pokud jedinci nesplní předchozí prediktor, jež je stabilní zaměstnání, jsou již předem determinováni k vyšší šanci na neúspěch při hledání ubytování.

Vezmeme-li však v potaz teoretický scénář toho, že jedinec, který byl propuštěn z vězení, má možnost nalezení a udržení stálého zaměstnání, stále nemá zaručeno to, že bude moci nalézt stabilní domov. V této kategorii existují další dimenze diskriminace, jejichž původem je právě stigma, jež snižuje jedincovu šanci na získání stálého ubytování a potencionálně zvyšuje risk bezdomovectví (Keene et al., 2018).

Na diskriminaci spojenou se stigmatem vůči bývalým vězňům můžeme například nahlížet ve Spojených Státech, kde pronajímatelé mohou legálně odmítnout pronajetí své jednotky jen na základě jedincovi kriminální historie. Jedinci mohou být z ubytovací jednotky také vystěhováni i například v případě, kdy jsou pouze nařčeni z kriminální aktivity (Archer, 2019). V tomto kontextu vyplývá stigma jak ze strany jedinců, tak ze strany státu, který se podílí na tvorbě zákonů, které vedou k potencionální diskriminaci. Ve spojitosti s tímto kontextem můžeme navazovat na Goffmanovu (1963) tezi o stigma, kdy nálepka uvěznění slouží jako "hluboce diskreditující atribut", který ve výsledku omezuje jedincovu možnost úspěšné rehabilitace a reintegrace do společnosti (Keene et al., 2018). Stigma poté má přímý vliv na jedincovu schopnost získání základních potřeb (Hatzenbuehler, Phelan, a Link, 2013), ke kterým patří právě možnost získání stálého ubytování.

### **1.6.3 Sociální zázemí**

Jak již bylo zmíněno, sociální zázemí, je jeden z klíčových bodů, který přispívá k úspěšnému procesu reintegrace bývalých vězňů (Shinkfield a Graffam, 2009). Bývalý vězni jsou však v mnoha společenských kontextech nahlíženi jako na skupinu, jež byla vyloučena z „normální“ společnosti a která je zbytkem společnosti stigmatizována. Toto společenské vyloučení může mít negativní dopad na jedincův emoční a kognitivní stav a zároveň negativně ovlivňovat jeho chování, což může ve výsledku narušit a ztížit reintegrační snahy jedince (Kyprianides et al., 2019). Zároveň proces uvěznění může mít zásadní vliv na jedincovu sociální síť. Sociální síť jedince může být ovlivněna změnou prostředí jedince, v tomto případě tedy přesun do vězeňského systému, a negativně ovlivnit míru kontaktu se sociální sítí jedince (Volker at al., 2016). Pro jedince, kteří ztratí kontakt se svými blízkými, je tedy důležité svou sociální síť mimo vězeňský systém obnovit (Shinkfield a Graffam, 2009). Stigmatizace v sociálním kontextu vůči bývalým vězňům, primárně vůči těm, kteří nemají stabilní sociální zázemí, může tedy ovlivnit jejich schopnost reintegrovaní se společností

### **1.6.4 Sebe-stigmatizace**

Stigma vůči bývalým vězňům se neodráží pouze na jejich možnosti reintegrace zpět do společnosti a získání základních životních zdrojů, ale reflektuje se i na to, jak bývalí vězni vnímají sami sebe a svoji identitu. Zde můžeme nahlížet na koncept sebe-stigmatizace, kde bývalí vězni vidí jako hlavní bod stigma sami sebe. Tato sebe-stigmatizace, způsobená internalizací vnějších negativních postojů, může mít různorodé negativní následky na jejich proces začleňování se zpět do společnosti (Chui a Cheng, 2013). Studie Chui a Chenga (2013) poukazuje na to, jak tato internalizace negativních postojů může vést k poklesu sebevědomí, pocitu osamělosti a neschopnosti zapojit se do normálních sociálních interakcí, což dále komplikuje jejich úsilí o obnovení normálního života po propuštění z vězení.

## 1.7 Nerovnost

V předešlé sekci jsem se snažila poukázat na to, jak jsou bývalí vězni ovlivňováni stigmatem v několika životních a sociálních dimenzích. Ve spojitosti s již zmíněnými znevýhodněními způsobenými v mnoha ohledech stigmatem, bych se také chtěla krátce věnovat nerovnostem, kterým bývalí vězni čelí. Na nerovnosti můžeme nahlížet skrze mnoho pohledů. V teorii společenské stratifikace existují však dva hlavní proudy, které nahlíží na sociální nerovnosti skrze odlišné modely společenského uspořádání. První pohled nabízí konsenzuální teorie, jež tvrdí, že sociální nerovnosti vychází z potřeby společenské spolupráce, která je účinným a nutným nástrojem pro přežívání. Z této společenské spolupráce poté plyne dělba práce, ze které se rodí sociální nerovnosti. Konfliktualistický pohled říká, že ve společnosti probíhá neustálý boj a moc, kdy vítězící jedinci usilují o využití výhod, které plynou z neprospěchu ostatních. V kontextu dnešní doby se pojetí sociálních nerovností zaměřuje na kombinaci obou proudů a je kladena otázka spravedlivosti sociálních nerovností (Šanderová, 2022)

Western a Pettit (2010) přidělují nerovnostem spojenými s kriminální historií a uvězněním 3 základní charakteristiky, jež slouží jako nástroje prohlubování těchto nerovností. Patří mezi ně neviditelnost, nahromaděnost a mezigeneračnost. První charakteristikou, tohoto druhu nerovnosti, je její neviditelnost. Uvěznění slouží jako segregativní nástroj, jež odděluje jedince jak od společnosti tak od jejich komunity a institucí jako je například trh práce či domácnost. Dle Westrena a Pettit (2010) má nerovnost také kumulativní vlastnost, kdy čas strávený ve vězení snižuje například dimenze práce či vzdělání, jež poté ovlivňuje možnosti jedinců pro propuštění. Mezigeneračnost pak odkazuje na to, jaký vliv má stigma na jedincovo okolí, a to především jeho rodinu (Western a Pettit, 2010).

Nerovnosti však neustí pouze z kriminální historie. Kriminální aktivita často plyne z nerovnostních dimenzí jedince jako je například jeho socioekonomický status, vzdělání, profesní schopnosti, náležitost do minoritní skupiny či jiné sociální marginalizace jedince. Toto můžeme sledovat například v rozložení vězeňské populace ve Spojených státech, kdy jedinci afro-amerického či hispánského původu tvoří více jak dvě třetiny všech uvězněných ve Spojených státech, přestože tvoří pouze třetinu americké populace (Western, 2006). Výzkumy však ukazují že například kriminální aktivita spojená s ilegálními drogami je víceméně rovnoměrně rozložena napříč všemi etnickými původy. Nehledě na tento fakt mají však jedinci afro-amerického původu v některých amerických státech dvacetkrát až padesátkrát větší šanci být za tento trestný čin zatčeni a odsouzeni než jedinci bělošského původu (Alexander, 2019). Podobnou diskrepanci můžeme sledovat také v dimenzích vzdělání a ekonomického statusu, kdy velká část vězeňské populace je tvořena jedinci s nižším průměrným vzdělání a nižším ekonomickým statutem (Western, 2006). Všechny tyto dimenze samozřejmě neoperují pouze samostatně a musí být brána v potaz intersekcionalita jednotlivých dimenzí nerovnosti.

## 2 Metodologie výzkumu

### 2.1 Vymezení výzkumných cílů

Cílem tohoto výzkumu je prozkoumat míru stigma vůči bývalým vězňům a zjistit, jaké z vybraných prediktorů korelují a mají největší vliv na jedincovu míru stigma v české společnosti. Identifikace prediktorů, které vedou ke zvýšené míře stigma, může sloužit jako vodítko k tomu, na které oblasti je potřeba se zaměřit, aby v budoucnu mohla být iniciována změna která by potencionálně sloužila ke snížení veřejného stigma vůči bývalým vězňům a jeho negativních dopadů rozebraných výše. Z předchozích výzkumů (Hirschfield a Piquero, 2010; Silver a Shi,

2022) vyplývá, že na stigma vůči bývalým vězňům mají nejsilnější vliv následující faktory: a) osobní zkušenost s bývalými vězni, b) důvěra v soudní orgány a c) podpora rehabilitačních programů. Další jejich zjištění jsou rozebírány při formulování vlastních hypotéz, které jsou primárně postaveny na těchto výzkumech. Zároveň je cílem mnohonásobná lineární regrese, prostřednictvím které budou zkoumané různé oblasti stigma vůči bývalým vězňům, a která odhalí v jaké prediktory mohou mít vliv na snížení stigma vůči bývalým vězňům.

## 2.2 Výzkumné otázky a hypotézy

Výzkumné otázky pro tuto práci zní následovně: a) *Jaká je míra stigma napříč zkoumanou populací?* b) *Jaké faktory ovlivňují míru stigma jedinců vůči bývalým vězňům?* c) *Jaké jsou nejsilnější prediktory stigma?* d) *Jaká je míra stigma vůči bývalým vězňům v jednotlivých zkoumaných oblastech?*

Na základě výzkumných otázek byly vytvořeny tyto hypotézy:

**H1: Osobní znalost bývalých vězňů souvisí s nižší mírou stigma vůči bývalým vězňům.**

Jak již bylo zmíněno v teoretické části práce, stigma, jako takové, je ve většině případů korelováno s nedostatečnou zkušeností se stigmatizovanou skupinou. Tuto korelaci mezi osobní známostí s bývalými vězni a mírou stigma potvrdila i studie Hirschfielda a Piquera (2010), kdy nejsilnějším prediktorem stigma vůči bývalým vězňům bylo to, zda jedinec zná osobně někoho, kdo byl ve vězení. Osobní zkušenost či celkově bližší seznámení s bývalými vězni zde slouží jako nástroj prevence negativní stereotypizace (Hirschfield a Piquero, 2010)<sup>9</sup>. Analogické výsledky můžeme sledovat i v dalších studiích zabývajících se stigmatem a osobní zkušeností se stigmatizovanou skupinou. Například je tomu tak i ve studii Corrigan et al. (2001), jež poukazuje na to, že osobní zkušenost s jedinci trpící mentální poruchou zmírňuje stigma vůči této skupině. Tyto nálezy poukazují na důležitost osobní zkušenosti se stigmatizovanými skupinami při snaze snižování stigma.

**H2: Pokud jedinec byl sám obětí trestného činu, jeho míra stigmatu vůči bývalým vězňům je vyšší než u jedinců, kteří obětí trestného činu nikdy nebyli.**

**H3: Pokud jedinec osobně zná někoho, kdo byl obětí trestného činu, jeho míra stigmatu vůči bývalým vězňům je vyšší než u jedinců, které nikoho takového osobně neznají.**

Hypotézy H2 a H3 jsou založené na studii Hirschfielda a Piquera (2010), jež měřili proměnnou, zda byl jedinec osobně obětí trestného činu či někoho takového zná a jaký má tato proměnná vliv na stigma vůči bývalým vězňům. V regresním modelu této práce se ukázala tato proměnná být statisticky významným prediktorem stigma. Jedinci, kteří byli či osobně znají oběť trestného činu, mají více stigmatizovaný pohled na bývalé vězně. Pro jejich výzkum byly tyto proměnné spojené v jednu položku, avšak pro tento výzkum jsem se rozhodla proměnnou rozdělit do dvou proměnných a vytvořit tak dvě hypotézy. Toto rozhodnutí bylo učiněno za účelem bližšího porozumění tomu, jak individuálně ovlivňuje míru stigma to, zda byl jedinec osobně obětí trestného činu a jak moc je stigma ovlivněno, v případě, že jedinec osobně zná někoho, kdo byl obětí.

---

<sup>9</sup> Výjimkou jsou nějaké případy, ve kterých vyšší známostnaopak vede k vyšší míře stigma jako je to například u jedinců, kteří pracují ve vězení či v některých případech i samotní vězni (Hirschfield a Piquero, 2010).

#### **H4: Čím vyšší je míra jedincova stigma vůči bývalým vězňům, tím klesá jeho míra podpory rehabilitačních programů.**

Předmětem této hypotézy jsou následky, které jsou spojovány se stigmatem. V návaznosti na teoretickou část této práce, která se zabývala důležitostí rehabilitačních programů ke zvýšení šance na jedincovu úspěšnou reintegraci do společnosti, se zaměřím na to, zda veřejné stigma vůči bývalým vězňům negativně koreluje s podporou pro rehabilitační programy. Výzkumy, zaměřující se na nebezpečí a nedůvěru vůči bývalým vězňům, se také snaží o vyhodnocení toho, zda si lidé myslí, že jsou bývalí vězni schopni opětovného zařazení se do produktivní společnosti. Jedinci pochybující o možnosti redempce bývalých vězňů a jejich možné změně, jsou významně více nakloněni k nepodpoře rehabilitačních programů (Cullen, 2020). Z těchto výzkumů tak vyplývá, že stigma má vliv na jedincovu míru podpory rehabilitačních programů (Silver a Shi, 2022). Na základě těchto výzkumů tedy předpokládám, že míra podpory rehabilitačních podporů bude klesat společně s vyšší mírou stigma. V návaznosti na tyto výzkumy bylo také vytvořeno měřítko hodnotící víru v účinnost rehabilitace

#### **H5: Víra v účinnost rehabilitačních programů snižuje jedincovo stigma vůči bývalým vězňům.**

V návaznosti na předchozí hypotézu a výzkumy spojené s ní, bylo také vytvořena tato vedlejší hypotéza. Pro zkoumání této hypotézy bylo utvořeno měřítko, které hodnotí míru jedincovy víry v účinnost rehabilitace. Tato hypotéza předpokládá, že víra v účinnost rehabilitačních programů povede k nižší míře stigma vůči bývalým vězňům.

#### **H6: Vyšší důvěra v soudní systémy souvisí s vyšší mírou stigma vůči bývalým vězňům.**

Tato hypotéza plyne z výzkumu Hirschfielda a Piquera (2010), kde se důvěra v soudní systémy ukázala jako jeden z nejsilnějších prediktorů jedincova stigma. Jedinci, kteří měli vysokou důvěru v soudní systémy a obecně věřili ve spravedlivost soudů a jejich rozhodnutí, vykazovali vyšší míru stigma než jedinci, jejichž důvěra v soudní systém byla nízká. Jedinci, kteří naopak vykazovali nižší důvěru v soudní systémy, byli více náchylní k přesvědčení, že uvěznění jedinci jsou v mnoha případech nevinní či si za své činy nezasloužili být uvězněni (Hirschfield a Piquero, 2010). V tomto výzkumu tedy očekávám podobnou korelaci, kdy míra stigma bude stoupat s důvěrou v soudní systémy.

#### **H7: Vyšší důvěra v policii souvisí s vyšší mírou stigma vůči bývalým vězňům.**

Podobně jako v předchozí hypotéze, zabývající se důvěrou v soudní orgány, tato hypotéza se zaměřuje na korelaci mezi důvěrou v policii a stigmatem vůči bývalým vězňům. Ve výzkumu Hirschfielda a Piquera (2010) pozitivně korelovala důvěra v policii s vyšší stigmatizací bývalých vězňů. Avšak tato korelace se v jejich modelu neukázala být statisticky významnou, přesto jsem se stále rozhodla o zařazení této proměnné do tohoto výzkumu za účelem prozkoumat vliv důvěry v policii a stigma vůči bývalým vězňům v českém kontextu. Tato hypotéza tedy předpokládá, že jedinci, kteří více důvěřují v policii také více stigmatizují bývalé vězně.

**H8: V kategorii nebezpečnosti a nedůvěryhodnosti bývalých vězňů je míra stigma jedinců vůči nim vyšší oproti jiným zkoumaným kategoriím.**

Předmětem této hypotézy je potvrdit, v jaké kategorii jsou vězni nejvíce stigmatizováni. Jako základ pro tuto hypotézu slouží výzkum Silver a Shi (2022), jejichž nástroje jsou využity v tomto výzkumu pro měření stigma. Silver a Shi (2022) prostřednictvím faktorové analýzy určili 4 dimenze, které měřily různé typy stigma vůči bývalým vězňům. Zjištěné dimenze jsou následující: (1) nebezpečí a nedůvěryhodnost, (2) dehumanizace, (3) emoční a sociální odstup a (4) připisování negativních charakteristik (Silver a Shi, 2022). V průměru se nejsilněji projevovalo stigma právě v kategorii nebezpečnosti a nedůvěryhodnosti. Na základě toho i v tomto výzkumu tedy předpokládám, že stigma bude oproti ostatním dimenzím nejsilnější v této kategorii otázek.

**H9: Pravicová politická orientace je spojována s vyšší mírou stigma vůči bývalým vězňům.**

Poslední hypotéza tohoto výzkumu je založena na několika výzkumech stigma vůči bývalým vězňům, ve kterých byla měřena politická orientace jedinců, kdy jedinci s více konzervativním pohledem nahlíželi na bývalé vězně více stigmatizovaným pohledem (Silver a Shi, 2022; Hirschfield a Piquero, 2010) Politická orientace jedinců byla v těchto výzkumech měřena na liberálním a konzervativním spektru, což nevyhovovalo předpokladům v měřené oblasti, tedy v Praze. Pro tento výzkum tak bude využito spektrum levice a pravice. Tato hypotéza předpokládá, že jedinci více naklonění k levicové straně spektra budou vykazovat nižší míru stigma.

Na základě výzkumných otázek byly nadále vytvořeny tyto vedlejší hypotézy:

**H10: Vyšší pocit bezpečí bydliště souvisí s nižší mírou stigma vůči bývalým vězňům.**

**H11: Vyšší pocit bezpečí v životě souvisí s nižší mírou stigma vůči bývalým vězňům.**

**H12: Častější sledování médií zabývajících se opravdovými zločiny je spojováno s nižší mírou stigma vůči bývalým vězňům.**

## **2.3 Techniky sběru dat**

### **2.3.1 Dotazníkové šetření**

Jako výzkumný instrument pro ověření stanovených hypotéz jsem zvolila dotazníkové šetření. Dotazníkové šetření je výzkumná metoda, „při které se sbírají data o určité populaci prostřednictvím dotazníku jakožto nástroje“ (Špaček, 2019, str.143). Jako klíčový výzkumný nástroj pro tento výzkum bude sloužit dotazník sestávající ze 17 otázek.

Dotazník je zahájen krátkým úvodním odstavcem, jež stručně informuje respondenta o účelu šetření. Namísto využití termínu „stigma“ v představení výzkumu, jsem se rozhodla toto slovo nahradit frází „měření veřejných postojů“. Toto rozhodnutí bylo učiněno na základě toho, aby se respondenti zaměřili na samotné otázky a nevnímali je jako hodnocení jejich předsudků, což by mohlo ve výsledku jejich odpovědi ovlivnit. Respondenti byli také ujištěni o anonymizaci jejich dat. Neposledně jsem jim předem poděkovala za vyplnění dotazníku a účasti na výzkumu.

Jako první sadu výroků, na kterou respondenti v dotazníku narazili, je stigmatizační škála, kterou blíže popíšu v následující podkapitole. Dále byly přejaty další 3 škály. Každá z těchto škál se skládala z 5 výroků, na které mohli respondenti hodnotit míru souhlasu či nesouhlasu s výrokem. Tato škála a hodnocení výroků jsou založeni na Likertově škále, která se skládala z 5 bodů. První bod představoval souhlas a pátý bod nesouhlas. Prostřední hodnota vyjadřovala neutrální postoj k danému výroku. Všechny škály v dotazníku následovaly tento vzorec hodnocení. První dvě škály, týkající se důvěry v policii a soudní systémy, vychází z výzkumu Hirschfelda a Piquera (2010). Poslední převzatá škála se týkala míry podpory rehabilitace bývalých vězňů a byla vytvořena a využita ve výzkumu Burtona a Cullena (2020). Žádná z přejatých škál, které figurují v tomto dotazníku, nemá oficiální český překlad a v českém jazyce nebyly validizované. Překlad škál byl součástí konstrukce dotazníku a podrobněji ho popisují v kapitole „sebereflexe a limity výzkumu“. Výsledky, jež budou vyhodnoceny na základě těchto škál, budou využity k prozkoumání jejich souvislostí se stigmatizační škálou. Tento přístup umožní identifikovat proměnné, které ovlivňují stigmatizaci bývalých vězňů. Dotazník se také soustředí na další dimenze, které by mohly potencionálně mít vliv na jedincovo stigma. Mezi tyto dimenze patří: (1) osobní zkušenost s bývalými vězni, (2) frekvence sledování médií zabývající se opravdovými zločiny, (3) zda jedinci byli, či znají, někoho, kdo byl obětí trestného činu, (4) jak vysokou šanci si myslí, že mají, že se stanou během života obětí trestného činu a (5) jak moc se cítí bezpečně v oblasti, kde momentálně žijí. Na konci se dotazník zaměřuje na jedincovy socio-demografické údaje, jako je například věk, vzdělání, pohlaví atd., a jak je politicky orientovaný/á. Kompletní dotazník je dostupný v příloze č. 1.

### 2.3.2 Měření stigma vůči bývalým vězňům a stigmatizační škála

V návaznosti na předchozí pasáž se budu v této podkapitole věnovat stigmatizační škále, která byla přímo aplikována v této bakalářské práci. Zároveň se pokusím o zdůvodnění a přiblížení toho, proč jsem si specificky vybrala využití této škály jako jeden z nástrojů pro svůj výzkum a proč byl tento nástroj mírně modifikován.

Jedním z hlavních nástrojů, kterým můžeme měřit míru stigma vůči bývalým vězňům, je stigmatizační škála. Napříč různými studii můžeme vidět snahu o vytvoření jednotného univerzálního nástroje na měření stigma, která však stále nedosáhla svého cíle sjednotit výzkumné metody. Silver a Shi (2022) poukazují na negativa chybějící univerzální stigmatizační škály a ukazují, jak by vytvoření jednotného modelu napomohlo při studii stigma. Prvním z přínosů jednotné stigmatizační škály, která by jednotně měřila stigma napříč studii, by bylo objasnění, jaké faktory jsou nejpodstatnější při formování stigma vůči bývalým vězňům (Denver et al., 2017). Univerzální stigmatizační škála by také prostřednictvím identifikování nejdůležitějších prediktorů stigma přispěla k pochopení a utvoření strategií, které by napomohly bývalým vězňům při procesu reintegrace do společnosti. Dále inkorporace ověřeného způsobu měření stigma může vést k provázání stigma s širší literaturou, která využívá analogické koncepty, ale zdržuje se přímého využívání konceptu „stigma“ (Silver a Shi., 2022). I přes snahu mnoha studií o vytvoření jednotné stigmatizační škály, stále neexistuje škála, která by se obecně využívala při měření stigma. Přesto jsou tu studie, které mají vysoký vliv na to, jak se nynější studie zahrnující stigma vůči bývalým vězňům modelují, ke kterým patří například Melvin et al. (1985) či Hirschfeld a Piquero (2010), jejichž studie se vyskytují ve většině studií, které navazují na koncept stigma vůči bývalým vězňům a slouží jako jeden ze základních kamenů pro tento typ studií.

Stigmatizační škála, která byla použita v mém výzkumu, pochází většinou ze studie Shi a Silver (2020). Tento výzkum, zabývající se konceptualizací a měřením veřejného stigma vůči

bývalým vězňům, měl za cíl vytvoření nové jednotné škály, která by sloužila ke sjednocení měření stigmatizace. Ve výzkumu se pracovalo se 17-bodovou škálou, za jejíž inspiraci stál výzkum Hirschfield a Piquesra (2010), kteří společně s Melvinem et al. (1985) mohou být považováni za průkopníky stigmatizačních škál v oblasti stigmatizace bývalých vězňů. Škála Shi a Silver (2022) vychází ze čtyř dimenzí, které byly teoretizovány, že mohou vést ke nárůstu stigmatizace jedinců s kriminálním záznamem.

První dimenzí je nebezpečí a nedůvěra. Tato dimenze odkazuje na otázky týkající se možného pocíťovaného nebezpečí či nedůvěry vůči bývalým vězňům. Pod tuto dimenzi spadaly následující položky v dotazníku: (1a) Většina lidí ve vězení je nebezpečná, (1b) Většině lidí ve vězení se nedá důvěřovat, (1c) Většina lidí ve vězení, by spáchala další zločiny, pokud by byli propuštěni.

Další dimenze, kterou je připisování negativních charakteristik, se skládá z výroků, které popisují bývalé vězně v negativním kontextu. Do této kategorie náležely otázky: (1d) Většina lidí ve vězení spáchala zločiny pouze proto, že jsou špatného morálního charakteru, (1e) Většina lidí ve vězení spáchala zločiny, protože jsou bezohlední a myslí jen na sebe, (1i) Vězni se mi nechutí.

Zatím nejrozsáhlejší dimenzí byla dimenze týkající se emočního a sociálního odstupu. Tato dimenze měla za úkol změřit, jakou emoční či sociální vzdálenost chtějí lidé udržovat od bývalých vězňů pomocí následujících otázek: (1f) Většina lidí ve vězení spáchala zločiny proto, že jsou příliš líní najít si práci a vydělávat peníze, (1g) Bál/a bych se být v přítomnosti někoho, kdo byl ve vězení, (1h) Byl/a bych znepokojen/a, pokud by se bývalý vězeň nastěhoval do mého okolí, (1j) Nechtěl/a bych pracovat s člověkem, který byl ve vězení, (1k) Nechtěl/a bych žít v blízkosti člověka, který byl ve vězení, (1l) Nechtěl/a bych se přátelit s někým, kdo byl ve vězení, (1m) Nikdy bych nechtěl/a být ve vztahu s člověkem, který byl ve vězení.

Poslední dimenze, jež hrála ve výzkumu roli, je dehumanizace, která měřila, do jaké míry jedinci bývalé vězně zbavují jejich lidskosti. Výzkum Silver a Shi (2022) provedl faktorovou analýzu, která odhalila již zmíněné skryté dimenze. Některé metodologické příručky doporučují, že faktorová zátěž mezi jednotlivými proměnnými by měla být alespoň 0,3 (Mareš, Rabušic a Soukup, 2015), kdy tato hranice udává mírnou korelaci mezi proměnnou a faktorem (Tavakol, 2020). Faktorový náboj, jehož hodnota je mezi 0,3 až 0,5 indikuje mírný vztah mezi faktorem a proměnnou. Pokud faktorová zátěž přesahuje hodnotu 0,5 jedná se o silnou korelaci proměnné s faktorem v pozadí (Shevlin, 1988). Pro tento výzkum byla stanovena hranice faktorové zátěže na minimálně 0,5 a některé otázky tedy byly z původní škály vyřazeny. V dimenzi dehumanizace byla ona faktorová zátěž ve 2 ze 3 proměnných pod hranici 0,5 v rámci míry faktorového náboje.

Dimenzi dehumanizace jsem však nechtěla zcela vyškrtnout, protože si myslím, že hraje důležitou roli v tom, jak jedinci nahlíží na bývalé vězně a jak následně modifikují své chování k jedincům s kriminálními záznamy. V tomto výzkumu tedy navrhuji upravení této dimenze, a to pomocí zařazení nových otázek, které tuto dimenzi provazují. Otázky byly voleny na základě rešerše, kterou provedli Shi a Silver (2022). Jejich akademická práce obsahuje detailní zaměření se na 23 již existujících výzkumů, které se týkají měření stigma vůči bývalým vězňům. Otázky, které byly součástí výzkumů, poté jednotlivě analyzovali a přiřadili je do 5 již zmiňovaných 5 dimenzí. Otázky týkající se dehumanizace identifikované Silver a Shi (2022) zní následovně: (1n) Bývalí vězni by neměli mít stejná práva jako ostatní občané (např. volební právo), (1o) Bývalí vězni se liší od ostatních lidí, (1p) Bývalí vězni si nezaslouží, aby se k nim



ostatní chovali jako ke zbytku společnosti, (1q) Bývalí vězni by neměli mít stejné životní možnosti jako ostatní, (1r) Nenabídl/a bych pomoc bývalému věžňovi, protože si ji nezaslouží.

Nakonec byla na základě faktové analýzy provedené Silverem a Shi (2022) také odstraněna otázka „Většina lidí ve vězení spáchala zločiny, protože mají malou nebo žádnou sebekontrolu“. Tato otázka náležela do dimenze připisující bývalým věžňům negativní charakteristiky. Tato otázka měla ze všech proměnných nejnižší faktorovou zátěž (0,389) a byla tedy také ze škály odstraněna.

### **2.3.3 Pilotáž**

Před samotnou distribucí dotazníku do terénu bylo nutné zjistit, zda a jaké jsou v dotazníku nedostatky, které by potencionálně zkreslily výsledky výzkumu. Tento krok považuji za klíčový, protože vyplňování dotazníku probíhalo bez přítomnosti tazatele. Bylo tak nutné, aby otázky byly co nejvíce srozumitelné. Zároveň jsem také brala v potaz délku dotazníku, která by v průběhu dotazování bez tazatele, mohla být rozhodující. Procedura, která testuje dotazník a hledá jeho nedostatky, se nazývá pilotáž. Tento proces či jeho opomenutí může mít zásadní vliv na kvalitu dat, a tedy i výstup výzkumu (Špaček et al., 2019). Pilotáž tohoto dotazníku proběhla v polovině března. Dotazník jsem distribuovala čtyřem osobám z mého okolí, od kterých jsem následně měla možnost dostat zpětnou vazbu ohledně otázek a celkového pojetí dotazníku. Zpravidla by se respondenti účastníci se na pilotáži měli blížit cílové populaci (Špaček et al., 2019), což všichni čtyři účastníci splňovali (tj. všichni jsou obyvatelé Prahy a spadají do jedné z vypsání věkových či vzdělanostních kategorií). Dotazník po provedení pilotáže podlehl několika změnám. Zaprvé byla pozměněna otázka, jež se zaměřuje na závažnost různých typů zločinů. Původně byla otázka koncipována tak, že respondenti měli za úkol jednotlivé zločiny seřadit podle jejich usouzené závažnosti jednotlivých zločinů. Tato otázka se však pro respondenty ukázala jako nejvíce časově náročnou položkou v dotazníku a byla ve výsledku změněna. Nová otázka obsahovala stejný počet zločinů, ale budou v dotazování mít za úkol vybrat maximálně 3 zločiny, které považují za nejzávažnější. Dále byla otočena škála měřící politickou orientaci z původní pravice – levice na levice – pravice. Poslední změna se týkala věkových kategorií, které původně přesně neodpovídaly věkovým kategoriím nastavenými ČSÚ a nebylo by tak na základě dotazníku možno vytvořit kvóty pro sběr dat. Po provedených změnách byl dotazník připraven k distribuci.

### **2.3.4 Popis výzkumného souboru a průběh sběru dat**

Než započal samotný sběr dat, bylo nutné si vymezit cílovou populaci a určit, jaká konkrétní metoda výběru bude využita při sběru dat. V tomto výzkumu se zaměřuji na veřejné stigma vůči bývalým věžňům v kontextu České republiky. V rámci rozmezí práce, časového omezení a celkové námahy nebylo možné získat respondenty, kteří by byli z celého rozsahu České republiky. Rozhodla jsem se tedy tento výzkum specifikovat pouze na jedno české město, jímž je Hlavní město Praha. Teoretickou populací pro tento výzkum tedy budou občané Prahy, kterým je 18 či více let. Tato práce mi samozřejmě neumožňuje analýzu dat, která se týkají celé populace (jako je tomu například v případě sčítání lidí). V takové situaci je zapotřebí vytvořit výběr, který může být pravděpodobnostní či nepravděpodobnostní (Špaček et al., 2019). Podmínkou provedení pravděpodobnostního výběru je přístup k opoře výběru tedy dostupnost existujícího seznamu celé populace (Špaček et al., 2019; Janák, 2017), což v mém případě také nebylo dosažitelné. Přistoupila jsem tak k nepravděpodobnostním technikám výběru, a to konkrétně ke kvótnímu výběru. Kvótní výběr je staven na premise, která předpokládá, že pokud

zvolený výběr imituje základní vlastnosti cílové populace (tj. poměr vzdělání, věku či pohlaví odpovídá poměru v celé populaci), můžeme za pomoci výběru uskutečňovat zobecňování. Abych tento způsob výběru mohla uskutečnit, je nutné znát uspořádání celé populace (Špaček, 2019). V tomto případě jsem se rozhodla pro použití dat ze sčítání lidu, které bylo uskutečněno Českým statistickým úřadem v roce 2021. Pro stanovení kvót jsem zvolila kategorie pohlaví, věk a vzdělání. Český statistický úřad (2023) uvádí, že v roce 2021 měla Praha celkově 1 301 432 obyvatel. Vzhledem k tomu, že tento výzkum cílí pracovat pouze s daty od osob starším 18 let, musela jsem z počtu odstranit jedince, kteří tohoto věku ještě nedosáhli. Nicméně, data ze sčítání lidu tento krok neumožnila plně uskutečnit, protože uvádí data pro věkové kategorie, nikoli pro jednotlivé věky. Rozhodla jsem se tak odstranit z celého počtu, ze kterého budu vytvářet kvóty, jedince do 15 let a kvóty vytvořit z následujících věkových skupiny: (1) 18-29 (19,58 %) <sup>10</sup>, (2) 30-49 (39,81 %), (3) 50-59 (13,41 %), (4) 60-69 (11,75 %) a (5) nad 70 (15,45 %). Co se týče pohlaví jedinců, poměr mužů a žen je v Praze celkově vyvážený, kdy ženy nad 15 let tvoří 51,81 % pražské populace a muži 48,19 %. V tomto výběru budu také využívat pouze jednoduché kvóty oproti kvótám provázaným. Pro poslední kategorii, zohledňující rozložení vzdělanosti populace, budou nastaveny kvóty pouze orientační. Přesné naplnění kvót v této kategorii nebylo umožněno způsobem sběru dat. Tento postup blíže popisují v následující sekci.

Sběr dat probíhal od března do června roku 2024. Původním plánem bylo rovnoměrně využít dvě metody sběru dat. Přibližně polovinu dat jsem chtěla nasbírat v online prostředí a druhou polovinu v terénu. Ukázalo se však, že sběr dat v online prostředí nebyl velmi produktivní a na dotazník, který jsem sdílela na různé facebookové skupiny, se nedostávalo mnoho odpovědí. Zároveň jsem nechtěla dotazník rozesílat pouze mezi své kamarády a jejich známe a koncipovat poté výzkum na základě těchto dat. Celkový počet respondentů v online prostředí bylo 42. Většina sesbíraných dat byla nakonec získána v terénu. Pro tento způsob sběru dat jsem vytvořila malý leták s QR kódem, který je k nalezení v příloze č. 2. Leták také obsahoval stručný popis a představení výzkumu, spolu s tím, jak bude se získanými daty nakládáno. Po oslovení respondenta jsem jim také krátce výzkum vysvětlila a odpověděla na případné dotazy. Pro sběr dat jsem se primárně zaměřila na tři typy lokací, jimiž byly pražská metra, nádraží a parky. Do sběru jsem se také snažila zařadit obchodní centra či další vysoce frekventovaná místa, ale v těchto oblastech jsem se ve velkém množství případů potkala s úplným odmítnutím a rozhodla jsem se primárně se zaměřit na předchozí lokace. Pražská metra a nádraží se ukázaly jako vysoce účinné lokace, kde se často střídali lidé, kteří v ten moment většinou pouze čekali, než jim přijedou metra či vlaky a měla jsem jim tak čas i krátce výzkum vysvětlit namísto toho, abych jim letáček jen předala. Myšlenkou volby těchto lokalit bylo také to, že metra a vlaky obvykle fungují pouze jako způsob dopravy a lidé v nich často hledají způsob, jak při cestě trávit čas. Tyto lokace se tedy jevily jako ideální místo na sběr dat. Dalším místem sběru dat byly parky, které mnoho jedinců využívá jako místo k rekreačním aktivitám či odpočinku. Mnoho respondentů zde mělo čas si vyslechnout úvodní proslov ohledně výzkumu či na dané téma vést kratší konverzaci. Tento druh lokace se tedy při sběru dat zdál také jako optimální. Během oslovování jedinců se ukázalo, že ne všichni dotazovaní jedinci měli přístup k dotazníku prostřednictvím QR kódu (toto platilo zejména pro dotazované, kteří byli ve vyšším věku). V pozdějších fázích dotazování jsem tak s sebou nosila i tištěnou formu dotazníku, kterou respondenti mohli vyplnit na místě. Několika osloveným byl také dotazník zaslán na e-mailovou adresu, která mi byla poskytnuta. Prostřednictvím tohoto dotazování bylo získáno 157 respondentů.

---

<sup>10</sup> Procento v závorce udává, jaké procento tvoří daná kategorie v Pražské populaci.

Ve výsledku bylo nasbíráno 199 respondentů. Nicméně, při přípravě dat bylo 5 respondentů vyřazeno z analýzy dat. Jak již bylo zmíněno výše, sběr dat operoval na základě předem stanovených kvót. Respondenti tak byli v průběhu výzkumu oslovováni dle aktuálních potřeby výzkumu, tj. pokud byla daná kategorie již naplněna, potenciální respondenty z této kategorie jsem již nadále neoslovovala. Zde je nutné poznamenat, že ne vždy byl tento způsob oslovování respondentů uskutečnitelný, zejména kvůli obtížnosti přesného určení věku respondentů a spolehlivého zařazení do příslušné věkové kategorie na první pohled. Výsledné složení respondentů ve výzkumu vypadalo následovně:

**Tabulka č. 1:** Věkové rozložení respondentů

Věk	Procento v populaci	Stanovená kvóta	Počet respondentů
18-29	19,58 %	39	43
30-49	39,81 %	80	78
50-59	13,41 %	27	29
60-69	11,75 %	23	22
Nad 70	15,45	31	23

*Zdroj: vlastní zpracování*

**Tabulka č. 2:** Rozložení respondentů na základě pohlaví

Pohlaví	Procento v populaci	Stanovená kvóta	Počet respondentů
Žena	51,81 %	104	101
Muž	48,19 %	96	94

*Zdroj: vlastní zpracování*

**Tabulka č. 3:** Vzdělanostní rozložení respondentů

Vzdělání	Procento v populaci	Stanovená kvóta	Počet respondentů
Základní	7,4 %	15	14
Střední škola bez maturity	18,1 %	36	18
Střední škola s maturitou	34,5 %	69	60
Vysokoškolské vzdělání	35,9 %	72	91

*Zdroj: vlastní zpracování*

## 2.4 Sebereflexe a limity výzkumu

Před samotnou analýzou získaných dat je důležité identifikovat a stanovit limity tohoto výzkumu. Tento krok je klíčový pro pochopení potenciálních omezení, která mohou mít vliv na interpretaci a výsledky této práce. Zároveň chci také sebereflektovat, jak jsem během tohoto procesu postupovala a na jaké problémy narážela.

První překážkou, na kterou jsem během tohoto výzkumu narážela, bylo samotné specifikování výzkumného problému a jaká populace bude podrobená výzkumu. Hlavním problémem byla absence dat v kontextu České republiky. Práce tak neměla hlavní bod, od kterého se ve zkoumání veřejného stigma vůči bývalým vězňům v ČR mohla odrazit. Práce zkoumající témata bývalých vězňů a stigma se v Česku soustředí spíše na jednotlivé oblasti. Vzhledem

k tomu, že jsem chtěla zaměřit tuto práci na komplexnější téma, jímž je veřejné stigma a faktory jej ovlivňující, tento nedostatek dat byl problematický. Cílová populace se tak během tvorby projektu několikrát změnila a ve výsledku se toto stalo nejobtížnějším krokem plánování celého výzkumu. Vzhledem k tomu, že neexistuje kvantitativní výzkum, jež by reprezentoval stigma občanů Prahy či České republiky, a ze kterého jsem mohla data převzít, musela jsem data sbírat sama. Toto při zpětném ohlédnutí nebylo zcela ideální, protože sesbíraná nejsou reprezentativní.

V návaznosti na předchozí odstavec, jedním z hlavních limitů tohoto výzkumu jsou data. Prvním omezením této dimenze je samotný počet sesbíraných dat, který ve výsledku dosáhl necelých 200 respondentů. Při řešení ostatních výzkumů, zabývajících se podobným tématem, se počet respondentů vždy pohyboval kolem 1200 až 2000. Získaný vzorek tak měl reprezentativní kvalitu a mohl být využit na zobecňování získaných nálezů. V porovnání s ostatními výzkumy, je tento vzorek zjevně menší. S menším vzorkem respondentů je tedy třeba nakládat s ohledem na omezenou schopnost generalizace výsledků. Další omezení, na které tato data naráží, jsou stanovené kvóty. S ohledem na omezenou možnost sběru dat, byly stanoveny pouze jednoduché kvóty, namísto kvót provázaných, což ve výsledku může ovlivnit schopnost dat odrážet charakteristiky populace. Dále nasbíraná data neodpovídají stoprocentně stanoveným kvótám a v některých kategoriích se mírně vychylují. Neposledním a největším limitem nasbíraných dat je jejich reprezentativita. Data, která jsou v tomto výzkumu obsažena sice z většiny splňují předem nastavené kvóty, ale strádají v kvantitě. Není tedy možné na jejich základě dělat širší zobecňování na populaci a slouží tak spíše jako nástroj pro bližší zkoumání stigma vůči bývalým vězňům v této práci.

Dalším limitem dat je také určitě moje stanovisko jako výzkumníka, ale zároveň i jako sběratele dat. Při návrhu výzkumného projektu jsem sice stanovila kvóty, které jsem se během sběru dat snažila naplnit, a většinou jsem tento cíl splnila, ale je důležité zdůraznit, že i přes snahu zamezit subjektivnímu vlivu na sběr dat, jsem stále zastávala roli sběratele dat a měla jsem tedy rozhodující vliv na výběr respondentů. Sběr dat probíhal na veřejných místech, kde jsem oslovovala mnou vybrané respondenty, což může ovlivnit objektivitu vybraného vzorku populace. Je tedy zásadní vzít tento faktor v potaz, protože může potencionálně ovlivnit výsledky tohoto výzkumu.

Dalším limitem tohoto výzkumu jsou využití škály. Veškeré škály, použité v této práci, pocházejí z výzkumů, které byly původně psané v anglickém jazyce. Bylo tedy nutné všechny škály podrobit překladu, což s sebou může nést hned několik problémů jako je například nekorektní překlad či změna významu výroku. Prvotní překlad škál jsem prováděla sama. Dále jsem kontaktovala svoje 2 kamarádky, Tinu Antoniadu a Lucii Šváchovou, kterým jsem zaslala sadu výroků na přeložení. Všechny tři překlady jsem nakonec dala do jednoho dokumentu a překlad každého výroku postupně porovnávala a zvolila překlad, který se dle mého názoru nejvíce blíží originálnímu textu. I přes tento proces několikanásobného překladu a porovnávání, je nutné vzít v potaz, že jakákoliv manipulace s originálními výroky (tj. v tomto případě jejich překlad) může vést k jejich zkreslení a ovlivnit tak výsledky výzkumu.

## 2.5 Etické hledisko výzkumu

Etické hledisko výzkumu bylo založeno na standardech SIMAR (2021), které se týkají výzkumu veřejného mínění. Vzhledem ke kombinovanému způsobu sběru dat byly zohledňovány dva relevantní SIMAR standardy a to standard č.2 zabývající se online kvantitativním výzkumem a standard č.4, jež se věnuje osobnímu dotazování. Etický důraz byl kladen hlavně na zpracování osobních údajů a transparentnost výzkumu. Získaná data z

výzkumu nebyla a nejsou volně přístupná a jsou dostupná pouze po přihlášení do zaheslovaného účtu Google Forms. Výzkum tak splňuje zabezpečení získaných dat (SIMAR, 2021). Během dotazování bylo také splněno hledisko transparentnosti, kdy oslovení jedinci byli informováni o dobrovolnosti účasti, tématu práce a účelu sběru dat. Zároveň byli respondenti informováni o časové délce dotazníku a anonymizaci dat, což spadá do stanovených standardů SIMAR (2021). Položky dotazníku byly vybrány tak, aby se snížila možnost nepříznivého zasažení respondenta. Například dotazník měl původně obsahovat položku, jež navazovala na položky, zda jedinec byl či zná někoho, kdo byl obětí trestného činu. Tato položka by se doptávala na detailní přiblížení spáchaného trestného činu. Zmíněná položka byla však z dotazníku odstraněna, aby se předešlo možnému negativnímu zásahu na respondenty. Na základě splnění standardů SIMAR (2021) byla však tato položka z výzkumu odstraněna.

### 3 Analytická část a interpretace výsledků

V analytické části této práce se zaměřím na jednotlivé postupy a výsledky analýz, které budou následně interpretovány. Hlavním cílem této práce je nejen prozkoumat míru stigma vůči bývalým vězňům ve zkoumané populaci, ale zároveň určit, které vybrané prediktory ovlivňují naměřené stigma a jak významný je jejich vliv. Nejčastějšími nástroji pro testování hypotéz budou párové korelace pro zjištění korelace a hodnota chí-kvadrátu. Dále se také budu zaměřovat na to, v jaké oblasti, dle stigmatizační škály Shi a Silvera (2022), jsou bývalí vězni nejvíce stigmatizováni. V neposlední řadě se také zaměřím na prozkoumání vlivu vybraných prediktorů. Pro tento účel bude vytvořena mnohonásobná lineární regrese, pomocí které budu zjišťovat, které nezávislé proměnné mají nejsilnější vliv na závislou proměnnou stigma.

#### 3.1 Ověření stigmatizační škály

Následná analýza bude pracovat se škálou stigma, jež je tvořena 18 položkami. Před využitím převzaté a upravené stigmatizační škály je nutné ověřit, zda jsou položky konzistentní v měření jednoho fenoménu a zda není potřeba některé položky ze škály vyřadit. První způsob ověření konzistence škály, proběhl pomocí Cronbachova alfa. Obecné doporučení pro tuto metodu je, že Cronbachovo alfa by se mělo pohybovat nad hodnotou 0,7 (Tavakol a Denick, 2011). Výsledná hodnota Cronbachova alfa (0,92) toto doporučení splňuje. Stigmatizační škála tedy splňuje doporučení a pracovala jsem tedy se všemi jejími položkami beze změny. Analogický proces byl proveden pro sady proměnných měřící důvěru v policii (0,872), důvěru v soudní systémy (0,889) a podporu rehabilitačních programů (0,833), které též splňují stanovené podmínky a jsou tedy užívány beze změny.

**Tabulka č. 4:** Vyhodnocení vnitřní konzistence škál

Škála	Cronbachovo alfa
Stigma	0,92
Důvěra v policii	0,872
Důvěra v soudní systémy	0,889
Podpora rehabilitačních programů	0,833

*Zdroj: vlastní zpracování*

## 3.2 Testování hypotéz a jejich interpretace

### 3.2.1 Osobní zkušenosti s trestnými činy či trestanými osobami

*H1: Osobní znalost bývalých vězňů souvisí s nižší mírou stigma vůči bývalým vězňům.*

Cílem této hypotézy bylo ověřit, zda existuje vztah mezi stigmatem vůči bývalým vězňům a osobní znalostí bývalých vězňů. Proměnná stigma má kardinální charakter. Proměnná měřící počet bývalých vězňů, které jedinec zná, je ordinální. Tato proměnná se skládá z jedinců, jež znají 0 bývalých vězňů (N=122), 1-2 bývalé vězně (N=58), 3-4 bývalé vězně (N=10) a více jak 6 bývalých vězňů (N=1). Pro zjištění korelace těchto dvou proměnných bude využit párový korelační koeficient (Spearmanovo rho) na 1% hladině významnosti.

Hodnota Spearmanova rho byla ve výsledku -0,592, což udává silnou korelaci (Mareš, Rabušic a Soukup, 2015). Z tohoto doporučení můžeme popsat korelaci mezi osobní znalostí s bývalými vězni a stigmatem jako střední až silnou. P-hodnota je v tomto případě také menší než hladina významnosti 1 % a můžeme tedy potvrdit, že korelace mezi stigmatem a počtem bývalých vězňů, které jedinec zná, je statisticky významná.

**Tabulka č. 5:** Korelační koeficienty párové korelace

Korelační koeficient	Hodnota koeficientu	Signifikace	N
Spearmanovo rho	-0,592	<0,001	191

*Zdroj: vlastní zpracování*

Vzhledem k tomu, že některé kategorie proměnné „počet bývalých vězňů“ obsahovaly signifikantně menší množství odpovědí, než ostatní kategorie, pro utvrzení této hypotézy bude využit i chí-kvadrát test, který bude s proměnnou pracovat jako s proměnnou dichotomickou (1 = zná 0 bývalých vězňů, 2 = zná alespoň 1 bývalého vězně). Hodnota chí-kvadrátu, je v oblasti zamítání, což opět potvrzuje, že osobní znalost s bývalými vězni koreluje s nižším stigmatem vůči této skupině.

**Tabulka č. 6:** Chí-kvadrát test

	Hodnota	N	P-hodnota
Chí-kvadrát	56,744	191	<0,001

*Zdroj: vlastní zpracování*

Výsledek této hypotézy ukazuje, že jedinci, kteří se osobně znají s někým, kdo byl ve vězení, vykazují nižší míru stigmatizace vůči bývalým vězňům. Tento výsledek je v souladu s výsledky studie Hirschfelda a Piquera (2010), kteří rovněž zjistili, že osobní zkušenost s vězněm může výrazně korelovat se snižováním negativních postojů a předsudků vůči bývalým vězňům. Zároveň tento výsledek je v souladu s dalšími studiemi, které se zabývají různými typy stigmatizace a ukazují, že osobní znalost či jakýkoliv kontakt se členy stigmatizované skupiny může účinně přispět ke snížení stigma. Bylo tomu tak například již ve zmíněné studii zabývající se míry stigmatizace osob trpící mentálními poruchami a osobní zkušenosti s těmito jedinci (Corrigan et al., 2001).

Snaha o snížení stigmatizace prostřednictvím osobní zkušenosti může mít potenciaální pozitivní vliv na reintegrační proces bývalých vězňů. Tento proces, ačkoliv je komplexní a individuální, se stále skládá z několika dimenzí (zaměstnání, ubytování, komunita), ve kterých bývalí vězni často čelí stigmatizaci. Pomocí redukce stigmatizace vůči bývalým vězňům, může být vytvářeno společenské prostředí, které podporuje reintegrační proces jedinců. V důsledku může snížení stigmatizace pomocí osobní zkušenosti usnadnit zmíněný reintegrační proces, ale i mít pozitivní dopad na společnost, protože vyšší procento úspěšné reintegrace má potenciaál vést ke snížené recidivě.

*H2: Pokud jedinec byl sám obětí trestného činu, jeho míra stigmatu vůči bývalým vězňům je vyšší než u jedinců, kteří obětí trestného činu nikdy nebyli.*

*H3: Pokud jedinec osobně zná někoho, kdo byl obětí trestného činu, jeho míra stigmatu vůči bývalým vězňům je vyšší než u jedinců, které nikoho takového osobně neznají.*

Tyto hypotézy opět pracují se škálou stigma, ale již neobsahují proměnnou ordinální, ale proměnné dichotomické. Respektive se hypotézy zaměřují na to, zda jedinec byl, či zná někoho, kdo byl obětí trestného činu a zda tento fakt ovlivňuje jejich míru stigma vůči bývalým vězňům. K vyvození výsledku bude tedy využít chí-kvadrát test. P-hodnota obou testů nebyla v oblasti zamítání, proto nemůžeme očekávat statisticky významný vztah mezi mírou stigmatizace a toho, že jedinec byl či zná oběť trestního činu.

**Tabulka č. 7: Chí-kvadrát test**

Hypotézy	Typ testu	Hodnota	N	P-hodnota
H2	Chí- kvadrát	5,841	180	0,54
H3	Chí-kvadrát	4,707	173	0,095

*Zdroj: vlastní zpracování*

### 3.2.2 Pohled na rehabilitační nástroje

*H4: Čím vyšší je míra jedincova stigmatu vůči bývalým vězňům, tím klesá jeho míra podpory rehabilitačních programů.*

*H5: Víra v účinnost rehabilitačních programů snižuje jedincovo stigma vůči bývalým vězňům.*

Tyto hypotézy budou testovány s využitím korelační analýzy. Obě proměnné, stigma a podpora rehabilitačních programů, po výpočtu průměrových škál, spadají do kategorie kardinálních proměnných. K zjištění jejich korelace bude využít Pearsonův korelační koeficient. Korelace mezi těmito dvěma proměnnými byla ve výsledku 0,569, což indikuje silnou pozitivní korelaci mezi proměnnými. Korelace se také ukázala být statisticky významná na 1 % hladině významnosti. Identický proces proběhl při testování H1, kdy při použití Pearsonova korelačního koeficientu, vyšla korelace 0,310. Tuto korelaci můžeme interpretovat jako středně silnou a uznat ji za statisticky významnou na základě p-hodnoty (<0,001).

S ohledem na tato zjištění můžeme H4 a H5 přijmout a říci, že míra stigma vůči bývalým vězňům klesá společně se stoupající mírou podpory rehabilitačních programů pro bývalé vězně a rostoucí vírou v účinnost rehabilitačních programů. Při posuzování této hypotézy je však nutné podotknout, že míra podpory rehabilitačních programů nemusí mít pouze vliv na stigma, ale tento vztah může také jít opačným směrem, kdy míra jedincova stigma ovlivňuje míru jejich podpory rehabilitačních programů. Může tomu tak být i v případě H5. Zde si můžeme klást



otázku, zda zvýšená víra v účinnost rehabilitačních programů nesouvisí například s dalšími proměnnými, jako je například víra v absolutní zlo (měřeno ve výzkumu Shiler a Shi (2022) či víra v redempci jedince, které však v tomto výzkumu měřeny nebyly.

Toto zjištění, založené na zkoumaném vzorku, ukazuje, že podpora rehabilitačních programů může významně přispět k boji proti stigmatizaci bývalých vězňů, což může mít pozitivní vliv na jejich schopnost se znovu reintegrovat do společnosti. Zvyšování povědomí a podpory pro rehabilitační programy pro bývalé vězně by mohlo být účinnou strategií pro redukci stigmatizace vězňů. Dále také zvýšené povědomí o pozitivních benefitech a účinnosti rehabilitačních programů, prostřednictvím konkrétních případů, může napomoci ke změně veřejného pohledu na bývalé vězně. Zdůraznění úspěšnosti rehabilitačních programů na jedincovu schopnost se reintegrovat do společnosti může tedy sloužit jako nástroj měnící společenský narativ týkající se bývalých vězňů. Snaha o zvýšení míry podpory rehabilitačních programů může mít také vliv na samotné rehabilitační programy. Vyšší podpora těchto programů ze strany občanů může přispět k iniciativě rozvoje a rozšíření rehabilitačních praktik a programů pro bývalé vězně, což opětně může přispět ke snížení recidivy.

**Tabulka č. 8:** Korelační koeficienty párové korelace

Hypotéza	Korelační koeficient	Hodnota koeficientu	Signifikace	N
<b>H4 (podpora rehabilitačních programů)</b>	Pearsonův	0,569	<0,001	187
<b>H5 (víra v účinnost rehabilitačních programů)</b>	Pearsonův	0,310	<0,001	190

*Zdroj: vlastní zpracování*

### 3.2.3 Důvěra v organizace a systémy

*H6: Vyšší důvěra v soudní systémy souvisí s vyšší mírou stigma vůči bývalým vězňům.*

*H7: Vyšší důvěra v policii souvisí s vyšší mírou stigma vůči bývalým vězňům.*

Pro testování souvislosti mezi důvěrou v policii a v soudní systémy a stigmatem bude využita párová korelace, respektive Pearsonův korelační koeficient vzhledem ke kardinalitě proměnných. Výsledky této analýzy podporují teze hypotéz H6 a H7. Konkrétně bylo zjištěno, že Pearsonova korelace mezi důvěrou v soudní systémy a stigmatem vůči bývalým vězňům je 0,278, což naznačuje mírně silnou pozitivní souvislost. Ještě výraznější vztah je mezi důvěrou v policii a stigmatem vůči bývalým vězňům, kde Pearsonova korelace dosahuje hodnoty 0,453, což ukazuje na slabší pozitivní korelaci. Obě korelace se ukázaly být statisticky významné, což znamená, že hypotézy H6 a H7 přijímáme a můžeme potvrdit, že vyšší důvěra v tyto instituce souvisí s vyšší mírou stigma vůči bývalým vězňům ve zkoumaném vzorku populace.



**Tabulka č. 9:** Korelační koeficienty párové korelace

Hypotéza	Korelační koeficient	Hodnota koeficientu	Signifikace	N
<b>H6 (důvěra v soudní systémy)</b>	Pearson	0,278	<0,001	192
<b>H7 (důvěra v policii)</b>	Pearson	0,453	<0,001	190

*Zdroj: vlastní zpracování*

Tento výstup se částečně shoduje s výsledky studie Hirschfelda a Piquera (2010), která ukazuje, že míra stigma může být parciálně predikovaná na základě důvěry v policii a soudy. V jejich výzkumu se však pouze důvěra v soudy ukázala být statisticky významnou. V porovnání s výsledkem této analýzy a výsledkem výzkumu Hirschfelda a Piquera (2010) můžeme vidět, že oba výzkumy se shodují v odhalení statisticky významné korelace mezi důvěrou v soudy a stigmatem vůči bývalým vězňům. Přestože se oba výzkumy shodují v pozitivní korelaci mezi důvěrou v policii a stigmatem, pouze tento výzkum považuje tento vztah za statisticky významný. Tato diskrepance mezi výsledky výzkumů může být například vysvětlena kontexty, ve kterých byly tyto výzkumy provedeny. Výzkum Hirschfelda a Piquera (2010) probíhal ve Spojených státech, zatímco tento výzkum se zaměřoval pouze na obyvatele Prahy. Rozdílný společensko-historický kontext mohl mít vliv na to, jak je v obou zemích na jednotlivé systémy nahlíženo a jak tento postoj koreluje se stigmatizací. Nehledě na to, že soudní systémy ve Spojených státech a České republice operují rozdílně. Pohled na policejní orgán může být také napříč zeměmi odlišný. Například ve Spojených státech se v posledních letech stále více řeší otázka policejní brutality a toto téma se momentálně jeví být relevantnější v USA než v České republice<sup>11</sup>. Veškeré tyto faktory mohly mít ve výsledku vliv na to, jaký postoj zastávají jednotlivci vůči policii a soudním systémům a jak moc ve výsledku koreluje důvěra v policii a soudní systémy se stigmatizací bývalých vězňů v kontextu České republiky.

*H8: V kategorii nebezpečnosti a nedůvěryhodnosti bývalých vězňů je míra stigma jedinců vůči nim vyšší oproti jiným zkoumaným kategoriím.*

Stigmatizační škála sloužila nejen jako měřítko celkového stigma, ale byla také kategorizována do 4 dimenzí, které měřily odlišné typy stigma vůči bývalým vězňům. Mezi tyto dimenze patřilo vnímané nebezpečí a nedůvěra, připisování negativních charakteristik, sociální a emoční odstup, a nakonec dehumanizace. Na základě výzkumu Silver a Shi (2022) bylo teoretizováno, že stigma bude nejvyšší v kategorii vnímaného nebezpečí a nedůvěry, kdy průměr stigma v této dimenzi výzkumu byl 3,23. Respondenti indikovali své postoje pomocí pětibodové škály (1 = souhlasím až 5 = nesouhlasím). Nejvyšší celkový průměr stigma byl naměřen mezi dimenzemi vnímané nebezpečí a nedůvěra (3,0687) a sociálním a emočním odstupem (2,7861). V dimenzích připisující negativní charakteristiky (2,2590) a dehumanizace (1,9320) byly naměřeny výrazně nižší průměry indikující nižší míru stigma v těchto kategoriích.

<sup>11</sup> Tuto rozdílnou míru v relevanci tématu pro obě země můžeme například pozorovat skrze počet vědeckých článků zabývajících se policejní brutalitou v České republice a Spojených státech. Jednoduché vyhledání prostřednictvím portálu Google Scholar nabízí při vyhledání klíčových slov „police brutality Czech republic“ přibližně 20 000 výsledků. Oproti tomu vyhledání klíčových slov „police brutality United states“ přináší přes 200 000 výsledků, tedy desetinásobné množství relevantních článků. Pouze na základě kvantity těchto výsledků však nelze říci, že tato čísla reprezentují přesnou relevanci daného tématu v České republice a USA.

**Tabulka č. 10:** Dimenze stigma a jejich průměry

Dimenze	Průměr	Konfidenční interval (spodní hranice)	Konfidenční interval (horní hranice)
Nebezpečí a nedůvěra	3,0687	2,9532	3,2842
Sociální a emoční odstup	2,7861	2,6428	2,9293
Negativní charakteristiky	2,2590	2,1407	2,3774
Dehumanizace	1,9320	1,8159	2,0480

*Zdroj: vlastní zpracování*

Nyní je nutné zjistit, zda je tento rozdíl mezi těmito dimenzemi statisticky významný. K posouzení významnosti rozdílu bude využit konfidenční interval. Jak může být viděno z tabulky č. 10, žádné z hodnot, které vyšly z konfidenčního intervalu, se nepřekrývají. Což znamená, že můžeme spolehlivě říci, že mezi těmito průměry existuje statisticky významný rozdíl a na základě toho přijmout  $H_0$ , která uvádí jako nejvíce stigmatizovanou dimenzi „nebezpečí a nedůvěra“. Výsledek této analýzy se shoduje s výstupem studie Silver a Shi (2022), kdy nejvyšší míra stigmatizace byla právě také v dimenzi nebezpečí a nedůvěry. Tento výsledek může být například spojován s povědomím respondentů o vysoké míře recidivy. Respondenti prostřednictvím položky v dotazníku, uvedli procento, které si mysleli, že nejlépe reprezentuje recidivu bývalých vězňů. Průměrná hodnota všech dotazovaných byla 45,92 %, což naznačuje, že v průměru si respondenti myslí, že se skoro polovina bývalých vězňů navrátí ke kriminálním činnostem. Tento předpoklad tedy může ovlivňovat jejich postoje v oblasti nebezpečnosti a nedůvěry vůči bývalým vězňům a zvyšovat jejich stigmatizaci v této sféře.

### 3.2.4 Sociodemografické a další charakteristiky

*H9: Pravicová politická orientace je spojována s vyšší mírou stigma vůči bývalým vězňům.*

Poslední testovanou hypotézou bude H9, tedy zda je politická orientace spojována s mírou stigma. Pro vyhodnocení vztahu bylo využito Spearmanovo rho, které udává středně silnou korelaci mezi politickou orientací jedince a stigmatem. Respektive poukazuje na to, že existuje vztah mezi pravicovou politickou orientací a vyšší mírou stigma na 1% hladině významnosti, což potvrzuje hypotézu č. 9.

**Tabulka č. 11:** Korelační koeficienty párové korelace

Korelační koeficient	Hodnota koeficientu	Signifikace	N
Spearmanovo rho	0,462	<0,001	189

*Zdroj: vlastní zpracování*

Neposledně byly v analýze dat zváženy také sociodemografické charakteristiky. Pro zjištění vztahu mezi sociodemografickými charakteristikami a mírou stigma byla pro proměnné vzdělání, příjem a věk využita párová korelace. Pro proměnnou pohlaví byl využit chí-kvadrát test. Výsledek korelace pro dvou ze tří proměnných směřoval negativně, tedy se zvyšujícím se vzděláním a věkem míra stigma klesá. Naopak vztah stigma a měsíčního příjmu se ukázal být pozitivním, tedy že se stoupajícím příjmem stoupá i stigma. Zjištěné vztahy se však ukázaly být statisticky nesignifikantní a hodnoty koeficientu můžeme považovat téměř za zanedbatelné. Chí-kvadrát test také neukázal na statisticky signifikantní vztah mezi pohlavím a mírou stigmatizace bývalých vězňů. Tyto výsledky týkající se souvislosti sociodemografických charakteristik a mírou stigma se shodují s předešlými výzkumy, jež neukazují na konzistentní vztah mezi sociodemografickými charakteristikami a stigmatem vůči bývalým vězňům (Hirschfield a Piquero, 2010).

**Tabulka č. 12:** Sociodemografické charakteristiky a jejich párový korelační koeficient

Korelační koeficient (Spearmanovo rho)	Hodnota koeficientu	Signifikace	N
Vzdělání	-0,75	0,308	190
Příjem	- 0,30	0,687	184
Věk	-0,54	0,456	189

*Zdroj: vlastní zpracování*

**Tabulka č. 13:** Hodnoty Chí-kvadrát testu

Typ testu	N	P-hodnota
Chí- kvadrát	193	0,695

*Zdroj: vlastní zpracování*

### 3.2.5 Další zjištění

*H10: Vyšší pocit bezpečí bydliště souvisí s nižší mírou stigma vůči bývalým vězňům.*

*H11: Vyšší pocit bezpečí v životě souvisí s nižší mírou stigma vůči bývalým vězňům.*

V návaznosti na předpoklad H8, tedy že bývalí vězni jsou nejvíce stigmatizováni v oblasti nebezpečí a nedůvěry, byl také měřen pocit bezpečí respondentů v jejich bydlišti a v průběhu jejich života a zda tento pocit bezpečí ovlivňuje jedincovu míru stigma. Pomocí Spearmanova rho byly naměřené dvě korelace, ze kterých je však pouze jedna statisticky významnou. Tato statisticky významná korelace byla naměřena mezi pocitem bezpečí a mírou stigmatizace vůči bývalým vězňům, kdy v případě, že klesá pocit bezpečí v životě, stoupá míra stigma vůči bývalým vězňům. Vzhledem k hodnotě -0,272 můžeme na tuto korelaci nahlížet jako na korelaci slabou. Podobně tomu tak bylo v korelaci mezi pocitem bezpečí v bydlišti, kdy vyšší pocit bezpečí vede k nižší míře stigma. Tento vztah se však neukázal být statisticky významným. Vzhledem k těmto výsledkům můžeme zamítnout H10. Naopak H11 v tomto případě přijímáme.

**Tabulka č. 14:** Hodnoty párových koeficientů

Korelační koeficient (Spearmanovo rho)	Hodnota koeficientu	Signifikace	N
Bezpečí v bydlišti	-0,117	0,105	188
Bezpečí v životě	-0,272	<0,001	186

Zdroj: vlastní zpracování

*H12: Častější sledování médií zabývajících se opravdovými zločiny je spojováno s nižší mírou stigma vůči bývalým vězňům.*

Další dimenzi, kterou zkoumal dotazník, byl vliv sledování médií zabývajících se opravdovými zločiny, na jedincovu míru stigma vůči bývalým vězňům. Mnoho studií se zabývá vlivem médií na míru strachu ze zločinu (například studie Callanan a Rosenberga (2015)), jež potencionálně může ovlivnit jedincovo stigma vůči bývalým vězňům (převážně například v dimenzi nebezpečí a nedůvěry, která se ukázala být nejvíce stigmatizovanou). Studie tématu týkajícího se vlivu sledování opravdových zločinů na strach ze zločinu neukazují na konzistentní výsledky a toto téma stále není příliš prozkoumané. Studie, která však ukazuje na malou korelaci mezi shlédnutím médií zabývajících se pravým zločinem a momentálním zvýšením strachu zločinu je výzkum. Bailey (2017). Z dosavadních poznatků však není možno posoudit, zda sledování opravdových zločinů mění jedincův pohled na bývalé vězně. Přesto však byla tato dimenze v tomto výzkumu zkoumána prostřednictvím dotazníku. Výsledná korelace těchto proměnných se ukázala být středně silnou a statisticky významnou, a směřovala negativním směrem, což v tomto případě znamená, že ve zkoumaném souboru, existuje střední vztah mezi sledováním opravdových zločinů a hodnotou stigma vůči bývalým vězňům a H12 tedy můžeme považovat za potvrzenou.

**Tabulka č.15:** Korelační koeficienty párové korelace

Korelační koeficient	Hodnota koeficientu	Signifikace	N
Spearmanovo rho	-0,321	<0,001	192

Zdroj: vlastní zpracování

### 3.3 Mnohonásobná lineární regrese a naplnění jejích předpokladů

Pro komplexnější pochopení stigmatizace, vůči bývalým vězňům napříč zkoumanou populací, byla také využita mnohonásobná lineární regrese, která zkoumá prediktory stigma. Tyto prediktory byly vytvořeny na základě analyzovaných hypotéz. Do zkoumaných prediktorů byly v první řadě zařazeny sociodemografické charakteristiky respondentů (pohlaví, věk, vzdělání a měsíční příjem). Dále položky zaměřující se na důvěru v systémy a pohled na rehabilitační nástroje (důvěra v policii, důvěra v soudní systémy, podpora rehabilitačních programů a víra v účinnost rehabilitačních programů). Následně byly zváženy proměnné týkající se osobní zkušenosti s trestnými činy či trestanými osobami (zda jedinec osobně zná někoho, kdo byl či je ve vězení, zda byl jedinec obětí trestného činu a zda jedinec zná někoho, kdo byl obětí trestného činu) a proměnné zaměřené na jedincův pocit bezpečí (zda si jedinec myslí, že má šanci se během života stát obětí trestného činu a pocíťované bezpečí bydliště). Neposledně

jsem zohlednila v regresním modelu vliv politické orientace jedince a jeho volnočasový zájem o trestní činnosti v podobě sledování médií zabývajících se opravdovými zločiny.

Mnohonásobná lineární regrese má hned několik účelů. Jedním z těchto účelů je odhadnutí vlivu nezávislých proměnných na proměnnou závislou a která z těchto nezávislých proměnných má na závislou proměnnou největší či naopak nejmenší vliv. Dalším účelem mnohonásobné lineární regrese je vysvětlení rozptylu Y, tedy závislé proměnné. Neposledně je účelem mnohonásobné lineární regrese také sestavení rovnice, která nám umožní předpovídat velikost závislé proměnné pro specifické případy (Mareš, Rabušic a Soukup, 2015). Tyto účely analýzy odpovídají cíli této práce, jež je zjistit, jaké jsou nejsilnější prediktory stigma a jak moc můžeme stigma pomocí těchto prediktorů předpovídat.

Před samotným využitím lineární regrese je nutné vzít v potaz předpoklady, které je nutné naplnit. Dle Mareše, Rabušice a Soukupa (2015) existuje několik základních předpokladů, které je nezbytné splnit. První předpoklad, který musí být splněn, pokud chceme využívat mnohonásobnou lineární regresi, je kardinální charakter závislé proměnné (Mareš, Rabušic a Soukup, 2015). Původní sada otázek měřící jedincovo stigma, se skládá z Likertovy škály, která má ordinální charakter. Regresní model však pracuje s nově vytvořenou škálou „Stigma“, jež indikuje jedincovo stigma a splňuje kardinální charakter.

Druhý předpoklad pro mnohonásobnou lineární regresi se týká nezávislých proměnných. Nezávislé proměnné, pro účely mnohonásobné lineární regrese, musí být rovněž kardinální, dichotomické či z nich musí být vytvořeny umělé proměnné. Podobný postup, jako u proměnné „Stigma“, byl tedy využit i pro několik nezávislých proměnných, které byly vytvořeny ze sady otázek (důvěra v policii, důvěra v soudní systémy, podpora rehabilitačních programů a víra v účinnost rehabilitačních programů). Tyto nové proměnné splňují podmínku lineární regrese ve své kardinální povaze. Další nezávislé proměnné musejí tedy spadat do kategorií dichotomických proměnných či proměnných umělých. Zbylé proměnné byly transformovány tak, aby splňovaly tuto podmínku

Dalším předpokladem pro mnohonásobnou lineární regresi je absence multikolinearity, která představuje v procesu mnohonásobné lineární regrese problém, jelikož její existence snižuje spolehlivost výsledků a je tedy nutné ji vzít v potaz (Mareš, Rabušic a Soukup, 2015). Multikolinearita byla testována pomocí korelací mezi nezávislými proměnnými a hodnoty VIF. Žádná z použitých nezávislých proměnných nevykazovala známky multikolinearity a tento předpoklad je tedy splněn.

Předposlední předpoklad říká, že v datech nesmějí existovat odlehlé hodnoty. Extrémně nízké či naopak extrémně vysoké hodnoty mají potenciál narušit rovnici lineární regrese a zkreslit tak její výsledky (Mareš, Rabušic a Soukup, 2015). Je tedy nutné kontrolovat normální rozdělení souboru. Kontrola proběhla pomocí grafického vyobrazení histogramů, které by mělo připomínat normální rozdělení. Toto vyobrazení odhalilo odlehlé hodnoty proměnných, které byly posléze odstraněny.

Závěrečným předpokladem pro mnohonásobnou lineární regresi je absence heteroskedasticity. Heteroskedasticita byla testována pomocí Breusch-Paganova testu. Nulová hypotéza tohoto testu říká, že v datech není důkaz heteroskedasticity. P-hodnota tohoto testu byla větší jak 0,05, nulovou hypotézu tak nezamítáme a data jsou tak vhodná pro mnohonásobnou lineární regresi.

### 3.3.1 Finální výsledek mnohonásobné lineární regrese

Tabulka č. 13: Regresní koeficienty – závislá proměnná Stigma

Proměnná	Typ proměnné	B	Regresní koeficient
Konstanta	Konstanta	3.264	
Počet bývalých vězňů	Dichotomická	-0.561	-0.358***
Podpora rehabilitačních programů	Kardinální	-0.408	-0.370***
Víra v účinnost rehabilitace	Kardinální	-0.107	-0.101
Důvěra v policii	Kardinální	0.050	0.041
Důvěra v soudní systémy	Kardinální	0.046	0.039
Obětí v životě	Dichotomická	-0.017	-0.011
Zná oběť zločinu	Dichotomická	-0.261	-0.163**
Vliv typu zločinu	Dichotomická	0.118	0.053
Pocit bezpečí oblasti	Dichotomická	0.122	0.027
Pocit bezpečí v životě	Dichotomická	-0.295	-0.191**
Sledovanost opravdových zločinů (občas)	Umělá (referenční nikdy a skoro nikdy)	0.090	0.055
Sledovanost opravdových zločinů (často a denně)	Umělá (referenční nikdy a skoro nikdy)	-0.085	-0.050
Politická orientace (střed)	Umělá (referenční pravice)	-0.239	-0.154**
Politická orientace (levice)	Umělá (referenční pravice)	-0.324	-0.203**
Vzdělání (střední škola – a maturitou a bez maturity)	Umělá (referenční základní)	-0.344	-0.222
Vzdělání (vysoká škola – bak., mag. a dok. studium)	Umělá (referenční základní)	-0.266	-0.174
Příjem (20 000 - 30 000 Kč)	Umělá (referenční do 20 000 Kč)	0.183	0.091
Příjem (30 001 - 50 000 Kč)	Umělá (referenční do 20 000 Kč)	0.165	0.095
Příjem (50 001 - 100 000 Kč)	Umělá (referenční do 20 000 Kč)	0.182	0.095
Příjem (100 001 – 150 000 Kč a nad 150 000 Kč)	Umělá (referenční do 20 000 Kč)	0.170	0.059
Pohlaví	Dichotomická (žena = 1, muž =2)	-0.143	-0.095
Věk (30-49)	Umělá (referenční 18-29)	-0.067	-0.043
Věk (50-59)	Umělá (referenční 18-29)	-0.269	-0.131
Věk (60-70)	Umělá (referenční 18-29)	-0.165	-0.070
Věk (nad 70)	Umělá (referenční 18-29)	-0.019	-0.007

P-hodnota: \*p<0,1, \*\*p<0,05, \*\*\*p<0,01

Zdroj: vlastní zpracování

Dalším krokem v analýze mnohonásobné lineární regrese je interpretace zjištěných výsledků. Tato lineární regrese se zaměřuje na vliv různých proměnných na proměnnou stigma vůči bývalým vězňům a identifikuje nejsilnější prediktory stigmatizace. Nejsilnějšími prediktory stigma se ukázaly být osobní známost s bývalými vězni a podpora rehabilitačních programů. V tomto případě plyne z tabulky to, že pokud jedinci znají někoho, kdo byl uvězněn, jejich stigma vůči bývalým vězňům klesá. Podobně tomu tak je i v podpoře rehabilitačních programů, jejichž podpora významně snižuje stigma vůči bývalým vězňům. Oba dva prediktory se ukázaly být statisticky významné ve vytvořeném modelu, kdy jejich  $p < 0,001$ . Silná predikční schopnost těchto dvou proměnných koreluje s předešlou analýzou, která je zkoumala na základě korelací a chí-kvadrátu, a jež je uznala jako relevantní faktory při snižování stigmatizace bývalých vězňů. Dalšími statisticky významnými prediktory jsou pocit bezpečí v životě, zda jedinec zná někoho, kdo byl obětí trestného činu a politická orientace. Pokud si jedinec myslí, že během života nemá vysokou šanci na to se stát obětí trestného činu, tak jeho míra stigma vůči bývalým vězňům klesá. Míra stigma naopak stoupá, pokud jedinec zná někoho, kdo byl obětí trestného činu. Tento poznatek se neshoduje s předešlým výsledkem chí-kvadrát testu, který tento vztah mezi znalostí oběti trestního činu a stigmatizací bývalých vězňů, vyhodnotil jako nevýznamný (vztah je statisticky významný pouze na 10% hladině významnosti). Poznatky ohledně souvislosti politické orientace a stigma vůči bývalým vězňům, se shodují s výsledky párové korelace, která testovala H6 (Pravicová politická orientace je spojována s vyšší mírou stigma vůči bývalým vězňům). Levicová politická orientace negativně ovlivňuje míru stigma (stigmatizace bývalých vězňů klesá u jedinců, jež jsou více levicově orientováni)

Žádná z proměnných, tvořící sociodemografické charakteristiky, se neukázala jako statisticky významný faktor. Předchozí výzkumy zabývající se vlivem sociodemografických charakteristik na stigma vůči bývalým vězňům nepřinášejí konzistentní či jasná očekávání od vlivu sociodemografických charakteristik na stigmatizaci bývalých vězňů (Hirschfield, 2010). Což se v tomto případě shoduje s výsledky této lineární regrese, kdy regresní koeficient nevykazuje výsledky, které by konzistentně predikovaly stigma. Zbytek prediktorů, které byly brány v potaz v tomto modelu, se také neukázal být statisticky významným. Mezi nejslabšími prediktory se ukázala být důvěra v policii a v soudní systémy, kdy důvěra v tyto instituce má pozitivní vliv na stigma (se stoupající důvěrou stoupá stigma). Tento model však neprokázal statisticky významný vliv těchto proměnných na stigma vůči bývalým vězňům. Výsledný regresní koeficient důvěry v policii se však stále přibližuje výsledkům Hirschfielda a Piquera (2010), se v jejich modelu také ukázal nevýznamným. Další prediktory, které pouze slabě predikují stigma, jsou pohlaví a sledovanost opravdových zločinů.

Poslední výstup z tohoto modelu je koeficient determinace, který v případě tohoto modelu vyšel 0,590. Variance či rozdíly v míře stigma mezi jednotlivci mohou být z 59 % vysvětleny zvolenými prediktory. Zbýlých 41 % je variabilita, která je způsobena jinými faktory ovlivňujícími stigma, které však tento model nezahrnuje. Model tedy z části poskytuje porozumění tomu, jak a jaké faktory ovlivňují míru stigma. Zároveň však poukazuje na to, že existují další faktory ovlivňující stigma, jež nebyly odhaleny tímto výzkumem. Hlavními prediktory stigma, na základě tohoto modelu, se ukázala být osobní známost s bývalými vězni, podpora rehabilitačních programů, pocit bezpečí v životě, znalost oběti trestného činu a politická orientace směřující k levici.

## Závěr

Tato bakalářská práce se zaměřovala na stigmata spojována s bývalými vězni. Cílem této práce bylo zjistit, jaké faktory korelují s mírou stigmatizace vůči bývalým vězňům a které z těchto faktorů jsou dominantní. Osm z devíti předem stanovených hlavních hypotéz zkoumalo souvislosti faktorů jako je například osobní znalost bývalých vězňů, podpora a víra v účinnost rehabilitačních programů, důvěra v policii a soudní systémy, politickou orientaci či zda jedinec nebo někdo z jeho známých byl obětí trestného činu. Z těchto osmi předpokládaných souvislostí se ukázalo být statisticky významnými šest faktorů, které na základě provedených testů souvisí s mírou stigma vůči bývalým vězňům. Faktory, které se prostřednictvím párové korelace v této práci neprokázaly být statisticky relevantní pro určení míry stigma jsou to, zda byl jedinec osobně obětí trestného činu či někoho takového zná. Naopak zbytek zkoumaných faktorů vykazoval významnou korelaci zjištěnou prostřednictvím testování stanovených hypotéz pomocí korelačního koeficientu či chí-kvadrát testu. Jako nejvýznamnější se tedy ukázaly být faktory osobní znalost bývalých vězňů a podpora rehabilitačních programů, jejichž schopnost predikovat stigma byla potvrzena i prostřednictvím mnohonásobné lineární regrese, jež poukázala na jejich statistickou významnost při zkoumání tohoto fenoménu. Zároveň se tyto dva prediktory ukázaly být nejsilnější v modelu regrese a můžeme tedy říci, že ve zkoumaném vzorku měli nejvyšší míru stigma jedinci, kteří osobně neznají nikoho, kdo byl ve vězení a kteří nepodporují rehabilitační programy. Další dimenze, jež se ukázaly být statisticky významné při testování hypotéz byly politická orientace a víra v účinnost rehabilitace. Důvěra v soudní systémy a v policii se prostřednictvím procesu testování hypotéz také ukázala být významnou. Z testovaných vedlejších hypotéz byly dvě potvrzeny. Statistická významnost tedy existuje i mezi sledovaností médií zabývajících se opravdovými zločiny a pocitem bezpečí v životě. Naopak pocit bezpečí v bydlišti se neukázal být statisticky významným faktorem. Pokud tedy zkombinujeme výsledky testování hypotéz a modelu mnohonásobné lineární regrese, můžeme říci, že ve zkoumaném vzorku budou mít pravděpodobně nejvyšší míru stigma vůči bývalým jedinců respondenti, kteří nemají osobní zkušenost s bývalými vězni, nepodporují rehabilitační programy, jsou více pravicově orientovaní a pocítují menší míru bezpečí v životě.

Dále byly také zkoumány jednotlivé dimenze stigma za účelem zjistit, která z těchto dimenzí vyazuje nejvyšší známky stigmatizace. Jak bylo předpokládáno, na základě výzkumu Shi a Silver (2022), dimenze nebezpečnosti a nedůvěry se ukázala být oproti ostatním zkoumaným dimenzím výrazně vyšší. Z tohoto zjištění může být konstatováno, že bývalí vězni jsou nejvíce stigmatizováni ve spojitosti s nebezpečím a nedůvěrou.

Na co je na závěr nutné znovu upozornit je to, že výsledky a interpretace získané prostřednictvím tohoto výzkumu nejsou obecně aplikovatelné na širší populaci vzhledem k tomu, že nasbíraná a analyzovaná data neplní reprezentativní požadavek pro zobecnitelnost zjištění.

## Summary

In this bachelor's thesis, I have focused on the stigma associated with former prisoners. This study aimed to examine what factors correlate with the degree of stigmatization towards ex-prisoners and which of these factors can be considered most dominant. Eight out of nine



hypotheses examined the relation of factors such as personal familiarity with former prisoners, support for rehabilitation programs, trust in the police and justice system, political orientation, and whether the individual has been a victim of crime or knows someone who has been a victim. Six out of eight of these tested hypotheses have been proven to be statistically significant in correlation regarding stigma towards former prisoners. Factors that were not proven to be statistically significant, to the degree of stigmatization through paired correlation, were whether the individual has been a victim of crime, or knows someone who has been. On the other hand, the remaining examined factors showed a significant correlation that has been identified through hypothesis, and tested using correlation coefficients or the chi-square test. Of the tested non-primary hypotheses, two were confirmed. Statistically significant relationships exist between media consumption of true crime and the feeling of safety in life. In contrast, the feeling of safety in their neighbourhood did not prove to be a statistically significant factor. The most significant factors that have been proven are personal familiarity with ex-prisoners and the support of rehabilitation programs. Their ability to predict stigma was also confirmed through linear regression which highlighted their statistical significance in the study of this phenomenon. At the same time, these two factors have been proven to be the strongest predictors in the regression model and we can therefore say that in the studied sample the highest level of stigma was found among individuals who do not personally know anyone who has been in prison, and who do not support rehabilitation programs. Other dimensions that have been proven to be statistically significant through testing were political orientation, belief in the efficiency of rehabilitation of, and perceived safety in one's life. Trust in police and justice systems has also been proven to be statistically significant through the process of testing the hypotheses. If we combine results from the tested hypothesis and linear regression model we can say that in the studied sample people with the highest stigma towards ex-prisoners will probably be individuals who are not personally familiar with former prisoners, who do not support rehabilitation programs, who are more right-oriented on the political spectrum and who feel less safe in their life.

Furthermore, I have examined individual dimensions of stigma in order to find out which one of these dimensions shows the highest levels of stigmatization. As anticipated based on the research of Shi and Silver (2022) the dimension of danger and distrust was found to be significantly higher in comparison to the other studied dimensions. Based on this finding it can be stated that former prisoners are most stigmatized in relation to their perceived danger and distrust.

It is important to also state the fact the results and interpretations obtained from this research are not generally applicable to a broader population, because the collected and analyzed data does not meet the requirements for representativity for generalization of the findings.

## Použitá literatura

AHMED, M.R. Aftercare and Rehabilitation of Released Prisoners: An Indian perspective. *Journal of The National Human Rights Commission, India*. 2012, 11, s. 1-10. Dostupné také z: [https://nhrc.nic.in/sites/default/files/nhrc\\_journal\\_2012.pdf#page=12](https://nhrc.nic.in/sites/default/files/nhrc_journal_2012.pdf#page=12).

ALEXANDER, Michelle. *The New Jim Crow: Mass Incarceration in the Age of Colorblindness*. Penguin Books, 2019. ISBN 0141990678

APEL, Robert a SWEETEN, Gary. The Impact of Incarceration on Employment during the Transition to Adulthood. *Social Problems*. 2010, 57, s. 448–479. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1525/sp.2010.57.3.448>.

ARCHER, Deborah. The housing segregation: the jim crow effects of crime-free housing ordinances. *Michigan Law Review*. 2019, 118, s. 173-233. Dostupné také z: <https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/mlr118&id=191&collection=journals&index=>.

BAUR, John. Beyond banning the box: A conceptual model of the stigmatization of ex-offenders in the workplace. *Human resources*. 2018, 28, s. 204-219. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.hrmr.2017.08.002>.

BECKER, Howard. *Outsiders: Studies in the Sociology of Deviance*. Free Press Glencoe, 1963. ISBN 9780684836355.

BRAMAN, Donald. *Doing Time on the Outside: Incarceration and Family Life in Urban America*. University of Michigan Press. 2007.

BURTON, Alexander a CULLEN, Francis. Belief in Redeemability and Punitive Public Opinion: “Once a Criminal, Always a Criminal” Revisited. *Criminal Justice and Behavior*. 2020, 47, s. 712-732. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1177/0093854820913585>.

CAUDILL, Jonathan a TRULSON, Chad. Comparing Official Measures of Recidivism in Juvenile Justice. *American Journal of Criminal Justice*. 2023, s. 319-344. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1007/s12103-022-09672-x>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Počet, struktura a projekce obyvatel. Online. 2023. Dostupné také z: <https://csu.gov.cz/pocet-struktura-a-projekce-obyvatel?pocet=10&start=0&podskupiny=132&razeni=-datumVydani>.

CHERNEY, Adrian a FITZGERALD, Robin. Efforts by Offenders to Manage and Overcome Stigma: The Case of Employment. *Current Issues in Criminal Justice*. 2016, 28, s. 17-31. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1080/10345329.2016.12036054>.

CHIN, Vivienne. *Introductory Handbook on the Prevention of Recidivism and the Social Reintegration of Offenders*. New York, Criminal Justice Series. 2012.

CHUI, Wing Hong a CHENG, Kevin Kwok-Yin. The Mark of an Ex-Prisoner: Perceived Discrimination and Self-Stigma of Young Men after Prison in Hong Kong. *Deviant Behavior*.

2013, 34, s. 671-684. Dostupné

z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1080/01639625.2013.766532>.

CORRIGAN, Patrick; GREEN, Amy; LUNDIN, Robert a KUBIAK, Mary Ann. Familiarity With and Social Distance From People Who Have Serious Mental Illness. *Psychiatric services*. 2001, 52, s. 953-958. Dostupné

z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1176/appi.ps.52.7.953>.

DAVIS, Celeste; BAHR, Stephen a WARD, Carol. The process of offender reintegration: Perceptions of what helps prisoners reenter society. *Criminology & Criminal Justice*. 2012, 13, s. 446-469. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1177/1748895812454748>.

DENVER, Megan; PICKETT, Justin a BUSHWAY, Shawn. The language of stigmatization and the mark of violence: Experimental evidence on the social construction and use of criminal record stigma. *Criminology*. 2017, 55, s. 664-690. Dostupné

z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/1745-9125.12145>.

FAGAN, Jeffrey a MAERES, Tracey. Punishment, Deterrence and Social Control: The Paradox of Punishment in Minority Communities. *Ohio State Journal of Criminal Law*. 2008, 6, s. 175-228. Dostupné také

z: [https://scholarship.law.columbia.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1295&context=faculty\\_scholarship](https://scholarship.law.columbia.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1295&context=faculty_scholarship).

GENDERS, Elaine a PLAYER, Elaine. Rehabilitation, risk management and prisoners' rights. *Criminology & Criminal Justice*. 2014, 14, s. 434-457. Dostupné

z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1177/1748895813502500>.

GOFFMAN, Erving. *Stigma: poznámky k problému zvládnání narušené identity. Most (Sociologické nakladatelství)*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1963. ISBN 80-86429-21-0.

GRAFFAM, Joe; SHINKFIELD, Alison; LAVELLE, Barbara a MCPHERSON, Wenda. Variables Affecting Successful Reintegration as Perceived by Offenders and Professionals. *Journal of Offender Rehabilitation*. 2004, 40, s. 141-171. Dostupné

z: [https://doi.org/https://doi.org/10.1300/J076v40n01\\_08](https://doi.org/https://doi.org/10.1300/J076v40n01_08).

GRIFFITHS, Curt; DANDURAND, Yvon a MURDOCH, Danielle. The Social Reintegration of Offenders and Crime Prevention. *POLICY, RESEARCH AND EVALUATION DIVISION Public Safety and Emergency Preparedness Canada*. 2007. Dostupné také

z: <https://curtgriffiths.com/wp-content/uploads/2023/07/social-reintegration.pdf>.

HATZENBUEHLER, Mark; PHELAN, Jo a LINK, Bruce. Stigma as a Fundamental Cause of Population Health Inequalities. *American journal of public health*. 2013, 103, s. 813-821.

Dostupné také z: <https://ajph.aphapublications.org/doi/full/10.2105/AJPH.2012.301069>.

HEYDON, Georgina a NAYLOR, Bronwyn. Criminal record checking and employment: The importance of policy and proximity. *Australian & New Zealand Journal of Criminology*.

2018, 51, s. 372-394. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1177/0004865817723410>.

HIRSCHFIELD, Paul a PIQUERO, Alex. NORMALIZATION AND LEGITIMATION: MODELING STIGMATIZING ATTITUDES TOWARD EX-OFFENDERS. *Criminology*. 2010, 48, s. 27-55. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.2010.00179.x>.

JANÁK, Dušan. *Metody a technika sociálního výzkumu* [online]. Opava. 2017. Dostupné z: [https://is.slu.cz/el/fvp/zima2019/UPPVFK019/um/skripta\\_2017\\_METODY\\_A\\_TECHNIKY\\_SOCIALNIHO\\_VYZKUMU\\_2017\\_nova\\_akreditace.pdf](https://is.slu.cz/el/fvp/zima2019/UPPVFK019/um/skripta_2017_METODY_A_TECHNIKY_SOCIALNIHO_VYZKUMU_2017_nova_akreditace.pdf)

JESRANI, Tejal; LEGGETT, Tedd; WATTANAWANITCHAKORN, Pattamon; MURTHI, Manuela; BROWN, Mark et al. PRISON RESEARCH: A pilot study on the causes of recidivism in Albania, Czechia and Thailand. *United Nations Office on Drugs and Crime*. 2022. Dostupné také z: [https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/prison/Pilot\\_prison\\_research\\_brief\\_2022.pdf](https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/prison/Pilot_prison_research_brief_2022.pdf).

JONES, Kristen a KING, Eden. Managing Concealable Stigmas at Work: A Review and Multilevel Model. *Journal of Management*. 2014, 40, s. 1466-1494. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1177/014920631351551>.

KEENE, Danya; SMOYER, Amy a BLANKENSHIP, Kim. Stigma, housing and identity after prison. *The Sociological Review*. 2018, 66, s. 799-815. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1177/0038026118777447>.

KYPRIANIDES, Arabella; EASTERBROOK, Matthew a CRUWYS, Tegan. "I changed and hid my old ways": How social rejection and social identities shape well-being among ex-prisoners. *Journal of Applied Social Psychology*. 2019, 49, s. 283-294. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/jasp.12582>.

LA VIGNE, Nancy; BROOKS, Lisa a SHOLLENBERGER, Tracey. Returning Home: Exploring the Challenges and Successes of Recently Released Texas Prisoners. *Urban Institute*. 2007. Dostupné také z: <https://webarchive.urban.org/publications/311471.html>.

LEBEL, Thomas. Housing as the Tip of the Iceberg in Successfully Navigating Prisoner Reentry. *Criminology and Public Policy*. 2017, 16, s. 889-906. Dostupné také z: <https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/crpp16&id=891&collection=journals&index=>.

LEMERT, Edwin. *Human Deviance, Social Problems, and Social Control*. Englewood Cliffs, New Jersey. 1967.

LEMERT, Edwin. *Social pathology: a systematic approach to the theory of sociopathic behavior*. Londýn. McGraw-Hill. 1951.

MACLENNAN, Brigitte. *STIGMA: YOU DO YOUR TIME, YOU COME OUT AND DO MORE A phenomenological analysis of the experiences of stigma as lived by ex-prisoners*. Disertační práce. Névý Zéland: The University of Waikato. 2015.

MAJOR, Brenda a O'BRIEN, Laurie T. The Social Psychology of Stigma. *Annual Review of Psychology*. 2005, 56, s. 393-421. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1146/annurev.psych.56.091103.070137>.

MAREŠ, Petr; RABUŠIČ, Ladislav a SOUKUP, Petr. *Analýza sociálněvědních dat (nejen) v SPSS*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-6362-4.

MELVIN, Kenneth; GRAMLING, Lorraine a GARDNER, William. A Scale to Measure Attitudes toward Prisoners. *Criminal Justice and Behavior*. 1985, 12, s. 241-253. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1177/0093854885012002006>.

MERTL, Jiří. What Seems to be the Problem? Ex-Prisoners' Reentry/Resettlement in the Czech Republic. *Crime & Delinquency*. 2022, 70, s. 1993-2016. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1177/00111287221115645>.

OMONI, Grace. Qualitative education for prisoners: a panacea to effective rehabilitation and integration into the society. *Edo Journal of Counselling*. 2009, 2, s. 28-37. Dostupné také z: <https://www.ajol.info/index.php/ejc/article/view/52651>.

PIQUERO, Alex a BLUMSTEIN, Alfred. Does Incapacitation Reduce Crime?. *Journal of Quantitative Criminology*. 2007, 23, s. 267-285. Dostupné také z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10940-007-9030-6>.

PLUMMER, Ken. Labeling theory. *Encyclopedia of criminology and deviant behavior*. 2001, s. 191-194. Dostupné také z: <https://www.sjsu.edu/people/james.lee/courses/soci152/s1/ajreading10labeling.pdf>.

QUINN-HOGAN, Ashlee. The Stain of a Criminal Label: Post-Release Stigmatization and its Effects on Reintegration and Recidivism Among Ex-Offenders. *Western Social Science*. 2021. Dostupné také z: <https://ir.lib.uwo.ca/cgi/viewcontent.cgi?article=1055&context=sociologypub>.

ROZUM, Jan; TOMÁŠEK, Jan; VLACH, Jiří a HÁKOVÁ, Lucie. *Efektivita trestní politiky z pohledu recidivy*. Vydání: první. *Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016. ISBN 978-80-7338-164-6.

ŠANDEROVÁ, Jadwiga. *Sociální stratifikace: problém, vybrané teorie, výzkum*. Vydání druhé. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5191-0.

SHEPPARD, Amy a RICCIARDELLI, Rosemary. Employment after prison: Navigating conditions of precarity and stigma. *European Journal of Probation*. 2020, 12, s. 34-52. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/2066220320908251>.

SHINKFIELD, Alison a GRAFFAM, Joseph. Community Reintegration of Ex-Prisoners Type and Degree of Change in Variables Influencing Successful Reintegration Alison J. Shinkfield Joseph Graffam. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*. 2009, 53, s. 29 - 42. Dostupné také z: <https://journals.sagepub.com/doi/epdf/10.1177/0306624X07309757>.

SILVER, Jason; SHI, Luzi a HICKERT, Audrey. Conceptualizing and Measuring Public Stigma Toward People With Prison Records. *Criminal Justice and Behavior*. 2022, 49, s. 1676-1698. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1177/0093854822110893>.

SIMAR. *Kniha standardů SIMAR* [online]. 2021. Dostupné z: <https://simar.cz/standarty/kvalitativni-standarty/kniha-standardu-simar-21.html>

ŠPAČEK, Ondřej; NOVOTNÁ, Hedvika a ŠTOVÍČKOVÁ, Magdaléna (ed.). *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: FHS UK, 2019. ISBN 978-80-7571-025-3.

TAVAKOL, Mohsen a DENNICK, Reg. Making sense of Cronbach's alpha. *International Journal of Medical Education*. 2011, 2, s. 53-55. Dostupné z: <https://doi.org/10.5116/ijme.4dfb.8dfd>.

TOMÁŠEK, Jan a ROZUM, Jan. Recidivism as a Measure of the Effectiveness of Sanctions: Experience from the Czech Republic. *Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum*. 2018, s. 9-22. Dostupné také z: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=641570>.

VISHER, Christy a DEBUS, Sara. Employment after Prison: A Longitudinal Study of Releasees in Three States. *Urban Institute Justice Policy Centre*. 2008. Dostupné také z: <https://search.issuelab.org/resources/7153/7153.pdf>.

VISHER, Christy; LA VIGNE, Nancy a TRAVIS, Jeremy. Returning Home: Understanding the Challenges of Prisoner Reentry Maryland Pilot Study: Findings from Baltimore. *Urban Institute*. 2004. Dostupné také z: <https://webarchive.urban.org/publications/410974.html>.

VOLKER, Beate; DE CUYPER, Ruben; MOLLENHORST, Gerald; DIRKZWAGER, Anja; VAN DER LAAN, Peter et al. Changes in the social networks of prisoners: A comparison of their networks before and after imprisonment. *Social Networks*. 2016, 47, s. 47-58. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.socnet.2016.04.004>.

WELLFORD, Charles. Labelling Theory and Criminology: An Assessment. *Social Problems*. 1975, 22, s. 332–345. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.2307/799814>.

WESTERN, Bruce a PETTIT, Becky. Incarceration & social inequality. *Daedalus*. 2010, 139, s. 8-19. Dostupné z: [https://doi.org/https://doi.org/10.1162/DAED\\_a\\_00019](https://doi.org/https://doi.org/10.1162/DAED_a_00019).

WESTERN, Bruce. *Punishment and inequality in America*. Russell Sage Foundation, 2006. ISBN 9780871548955

WINNICK, Terri a BODKIN, Mark. Anticipated Stigma and Stigma Management Among Those to be Labeled “Ex-con.”. *Deviant Behavior*. 2008, 4, s. 295-333. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1080/01639620701588081>.

YUKHNENKO, Denis; FAROUKI, Leen a FAZEL, Seena. Criminal recidivism rates globally: A 6-year systematic review update. *Journal of Criminal Justice*. 2023, 88. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2023.102115>.



# Teze bakalářské práce

## Projekt bakalářské / diplomové práce

Jméno a příjmení studujícího: Aneta Žariková

Studijní program: Sociologie se specializací: Studia současných společností

Předpokládaný název práce: Předsudky a stigmata vůči bývalým vězňům a jejich vliv na reintegrační proces do společnosti

Předpokládaný název práce v angličtině: Prejudice and stigma towards former prisoners and their influence on the reintegration process to society

Klíčová slova: stigma, předsudky, bývalí vězni, reintegrace, vězni, recidivismus

Klíčová slova v angličtině: stigma, prejudice, ex-prisoners, ex-convicts, reintegration, prisoners, recidivism

Vedoucí práce: Mgr. Tereza Svobodová

(Poznámka: externisté mohou vést práce pouze po předchozím souhlasu vedoucího katedry, a to jen v těch případech, kdy se student/ka prostřednictvím bakalářské práce podílí na řešení výzkumného projektu vedoucí/ho práce.)

### Námět práce

*Formulace problému a jeho vstupní diskuse ve vztahu k současnému stavu jeho poznání, předpokládaný odborný přínos práce:*

- *co se o daném jevu ví, co už je vyzkoumáno - návaznost na jiné práce - a co se naopak neví, jaké vědění chybí a chcete jej doplnit;*
- *proč je zajímavé a důležité se zvolenému problému věnovat, jak by měl být cíl práce (pomoci vyřešit problém, zaplnit bílé místo, ověřit předchozí poznatky v novém kontextu...).*

*Z této části projektu by také měla být zřejmá relevance tématu k oborům sociologie, sociální antropologie nebo sociální politika.*

*Minimální rozsah: 600 slov pro bakalářskou práci a 800 slov pro diplomovou práci.*

Jednou z překážek, kterým čelí jedinci radící se mezi tisíce bývalých vězňů propuštěných každý rok z vězeňského systému, je proces reintegrace do společnosti. Proces reintegrace do společnosti je negativně zatěžován několika faktory. Bývalí vězni často čelí problémům na trhu práce, při hledání stabilního ubytování, ve zdravotnictví či ve vzdělávacím systému. V některých případech také dochází k úplné sociální exkluzi (Hirschfield a Piquero, 2010). Kvůli těmto faktorům, které přispívají ke snížení možnosti jedincově řádné reintegrace do společnosti, se většina jedinců propuštěných z vězeňského systému vrací zpátky ke kriminálním aktivitám, které je odsuzují k návratu do vězeňského systému. Tyto faktory, zabraňující reintegraci, ponechávají jedince bez možnosti získat základní prostředky (jako je například příjem, ubytování či sociální podpora) k tomu, aby se stali řádnými členy společnosti, i přestože svůj trest ve vězení již odbyli (Hirschfield a Piquero, 2010). V České republice je proto procento recidivismu 66 % (Jesrani, 2022).

Jak již bylo zmíněno, bývalí vězni čelí mnoha problémům ztěžující jejich reintegraci do společnosti, ale co tyto překážky v první řadě vytváří? Jedním z hlavních důvodů jsou různé předsudky a stigma, jež má populace vůči jedincům s trestním záznamem (Hirschfield a Piquero, 2010; Kyprianides et al., 2019). Právě tyto předsudky a stigmata, kterým bývalí vězni čelí, jsou hlavním tématem této bakalářské práce. Na tyto předsudky budu navazovat reintegračním procesem vězňů a budu se snažit ukázat, jak předsudky a stigmata vůči vězňům negativně ovlivňují jedincův návrat do společnosti.

Mnoho studií ukazuje na korelaci mezi stigmatizací bývalých vězňů a jejich šancí na získání zaměstnání či udržení stabilní pracovní pozice (Mertl, 2022; Hirschfield a Piquero, 2010). Značné množství bývalých vězňů čelí problémům s nalezením zaměstnání. V kontextu USA nalezneme pracovní pozici pouhých 55 % bývalých vězňů rok po propuštění z vězeňské instituce (Looney, 2018). Jedním z častých předsudků, kterým čelí bývalí vězni na pracovním trhu, je například strach zaměstnanců z možnosti návratu jedinců ke kriminálním aktivitám či narušení pracovního prostředí ve spojitosti s jejich minulostí (Mertl, 2022).

V českém kontextu (oproti výzkumu ve Spojených státech amerických) chybí výzkum, který by mapoval obecné předsudky a postoje obyvatel České republiky, přestože procento recidivity v České republice je 66 % (Jesrani, 2022). Výzkum se primárně zaměřuje na předsudky ve specifických oblastech, jako je například pracovní trh či hledání ubytování (Mertl, 2022). Do projektu bych tedy chtěla zahrnout dotazníkové šetření, které by však nenabízelo reprezentativní účel.

Z ohledu relevance daného tématu pro pozornost bližšího výzkumu je množství bývalých vězňů, kterým se nedaří se úspěšně reintegrovat do společnosti a vrací se do vězeňského systému. Abychom porozuměli, proč tomu tak je, musíme se podívat, v jakých oblastech čelí překážkám a co tyto bariéry zapříčiňuje. Jak již bylo zmíněno, předsudky a stigmata jsou jedním z hlavních příčin oné neúspěšné reintegrace do společnosti. Pokud však tyto předsudky a stigmata podmaníme bližšímu výzkumu, budeme poté schopni lépe porozumět tomu, co je zapříčiňuje, či jak vzniku a šíření těchto stigmat předejít. Získané poznatky ze zahraničních výzkumů bych tedy chtěla ověřit dotazníkovým šetřením v českém kontextu, jehož účel nebude reprezentovat celou populaci, ale zhodnotit, zda se výsledky dalších výzkumů podobají datům, která získám při výzkumu. Výzkumy, se kterými budu porovnávat sesbíraná data, blíže popisují v předpokládaném metodickém zpracování. Hlavním cílem této práce je tedy zmapovat předsudky, které jedinci mají vůči bývalým vězňům a korelovat je s proměnnými jako jsou sociodemografické charakteristiky, politická orientace, míra a druh konzumovaných médií, osobní zkušenost s bývalými vězni a závažnost spáchaného činu. Dalším cílem bude ukázat, jak tyto předsudky ovlivňují reintegrační proces do společnosti a zda mají negativní vliv na reintegraci jedince. Celý tento proces mapování předsudků a stigmat bude provázán stigmatizačními teoriemi jako je například základní teorie stigma Goffmana (Hirschfield a Piquero, 2010).

Pro hlubší porozumění předsudků a stigmatům budu využívat Goffmanovu teorii stigma (Bos, 2013). Goffman definuje stigma jako vlastnost, která odlišuje jedince od ostatních a která mu přikládá nižší status ve společnosti. V některých případech můžeme na stigma nahlížet jako na handicap, který je utvořený z rozporu mezi jedincovou identitou, jak ji vnímají ostatní a jaká ve skutečnosti je identita jedince, který je podmaněn stigmatizací. Vnímaná neboli virtuální



identita se utváří za pomoci nevědomé kategorizace jedinců, která nastává bez předešlého potvrzení pravdivosti předsudku o jedinci (Goffman, 1963).

Součástí rešerše bude také výzkum Shi a Silvera (2022), který se zaměřuje na konceptualizaci stigma vůči bývalým vězňům a využívá stigmatizační škálu k měření stigma, ze kterého budu později čerpat inspiraci pro svůj vlastní výzkum. Výzkum zahrnuje celkově 1216 respondentů, kteří tvoří reprezentativní vzorek americké populace v oblastech věku, etnicity, pohlaví a bydliště. Výsledky tohoto výzkumu ukazují, že stigmata vůči bývalým vězňům jsou negativně korelována s osobní zkušeností jedinců s bývalými vězni a se zkušenostmi se zatýkáním. Naopak víra ve zlo, která je měřena jako jedna z proměnných, je pozitivně korelována se stigmaty vůči bývalým vězňům. Výzkum se také zaměřuje na důsledky stigma, které měří na míře podpory zbavení bývalých vězňů volebního práva a podpory rehabilitačních metod, které jsou využívány ve vězeních a v některých případech i na propuštěných jedincích. Další výzkum, který bude v bakalářské práci zmiňován, je studie Hirschfelda a Piquera (2010). Jejich výzkum se také zaměřuje na stigmatizační škálu a porovnává jejich korelaci s řadou faktorů. Faktor, který má nejsilnější negativní korelaci se stigmaty vůči bývalým vězňům, je podobně jako u prvního výzkumu osobní zkušenost s bývalými vězni. Studie také ukazuje, že jedinci s liberální politickou orientací mají méně negativní pohled na bývalé vězně. Naopak faktory jako konzervatismus či vysoká důvěra v rozhodnutí trestních soudů, pozitivně korelují s mírou stigma. Další studie, která došla k podobným výsledkům korelace stigma, osobní zkušenosti s vězni a politickou orientací, je výzkum Rade (2016). Tento výzkum, oproti již zmíněným studiím, zjistil pozitivní korelaci stigma vůči vězňům, kteří byli odsouzeni za sexuální napadení.

### **Předpokládané metody zpracování**

*Vysvětlete, na jakých datech bude analýza založena (druh, vzorek, terén) a jaké postupy a techniky k jejich analýze použijete. U teoretické práce popište analytický popř. syntetický postup.*

Součástí bakalářské práce bude také dotazníkové šetření, které bude kvantitativně zpracováno. Cílem tohoto výzkumu bude zjistit, jaké a do jaké míry mají respondenti předsudky a stigmata ohledně bývalých vězňů a následně komparace předsudků respondentů z Prahy a respondentů z Brightonu. V bakalářské práci jsem se rozhodla o porovnání těchto dvou měst, protože se liší míra recidivity zemí, ve kterých se tato města nachází. V České republice je recidivita 66 % (Jesrani, 2022), přičemž některé výzkumy uvádějí i vyšší čísla. Ve Velké Británii se procento recidivismu pohybuje kolem 31.8 %, přičemž toto číslo se mění na základě několika faktorů, jako je například délka trestu či věk (Ministry of Justice, 2023). Jako výběrovou techniku respondentů pro tento výzkum budu využívat kvótní výběr. Předem stanovené kvóty budou identické v obou městech a patří mezi kategorie pohlaví, věk a vzdělání. Z každého města plánuji sesbírat odpovědi přibližně 100-120 respondentů, které budu oslovovat osobně na veřejných místech. Kvótní výběr jsem zvolila za účelem toho, aby výzkum zahrnoval respondenty, kteří odrážejí základní znaky populace České republiky a Velké Británie. Po získání dat bych účastníky rozdělila nejdříve do dvou skupin, do kterých bych je řadila na základě národnosti. Posléze bych každou ze zmíněných dvou skupin rozdělila do několika kategorií, které bych mezi sebou porovnávala na základě sociodemografických charakteristik (věk, vzdělání, pohlaví atd.). Další proměnnou bude familiarita a zkušenost s bývalými vězni (zda jedinci znají někoho, kdo má trestní záznam či jakákoliv další zkušenost s jedinci s trestním záznamem). Následující měřená proměnná bude míra konzumace médií a jaký druh médií jedinec konzumuje. Tyto proměnné budou sloužit jako prediktory jedincovi míry stigma vůči bývalým vězňům. Další součástí dotazníku bude stigmatizační škála, která bude vytvořena ze sady otázek, jejichž účel bude změřit jedincovu míru stigma vůči bývalým vězňům. Tato

škála bude založena na již existující stigmatizační škále, kterou vytvořili Shi a Silver (2022). Jejich stigmatizační škála se zaměřuje na měření stigma vůči lidem, kteří mají trestní záznam. Jednou z dimenzí, která v této stigmatizační škále chybí, je rozlišení stigmat na základě spáchaného trestního činu. Autoři nerozlišují jednotlivé bývalé vězně do kategorií, které by určovaly jejich trestný čin, ale pojmají je jako jeden celek. Na tento nedostatek, na který studie sama upozorňuje, bych se chtěla více zaměřit ve stigmatizační škále, kterou budu utvářet podle jejich existujícího modelu. Stigmatizační škálu bych tedy rozdělila do dvou segmentů, kdy první by se zaměřoval na stigma vůči jedincům, kteří spáchali závažnější trestní čin (vražda, znásilnění, ublížení na zdraví atd.), a druhý segment by měřil stigma vůči jedincům, kteří spáchali méně závažný trestní čin (krádež, poškození osobního či veřejného majetku, daňový únik atd.). V této sekci bude nutné blíže zvážit, které trestní činy spadají, do jaké kategorie, jelikož jejich závažnost nezávisí pouze na míře trestu za onen trestný čin, ale také jedincově uvážení, protože každý jedinec přikládá každému zločinu jinou váhu. Pro analýzu dotazníku budu využívat regresní analýzu. Jejím cílem bude predikovat postoj jedinců na základě sociodemografických charakteristik, familiaritou s bývalými vězni a konzumací médií. Prostřednictvím regresní analýzy bych tedy predikovala stigma vůči bývalým vězňům na základě zmíněných faktorů. Poslední částí výzkumu by bylo porovnání získaných výsledků mezi Prahou a Brightonem. Míra recidivity se v obou zemích liší, přičemž míra recidivity v České republice je stále vyšší. Tímto výzkumem bych chtěla zjistit, zda a jak se liší i míra předsudků vůči bývalým vězňům liší mezi těmito dvěma městy.

### **Etické souvislosti zvažovaného projektu**

*Je realizace projektu spojena s etickými riziky? Pokud ano, jak na ně budete v projektu reagovat. Jak bude zajištěna ochrana osobních údajů účastníků výzkumu?*

V této bakalářské práci plánuji provést dotazníkové šetření, které bude zahrnovat sběr dat. S tímto tedy souvisí etická rizika, která se týkají identity jedinců, jejich informovaného souhlasu se na výzkumu účastnit a následovnému schválení použití sesbíraných dat. Abych předešla odhalení identity jedinců, budu veškerá sesbíraná data anonymizovat. Dalším rizikem je odmítnutí jedinců poskytnutá data schválit k dalšímu zpracování, tj. použít je v tomto výzkumu. Proto abych se tomuto vyhnula sdělím dotazovaným jedincům možnost se neúčastnit na výzkumu. Pokud však udělí souhlas, budu jejich data využívat při výzkumu.

### **Orientační seznam literatury**

*Alespoň 10 odborných textů u projektů bakalářských prací, alespoň 15 textů u projektů diplomových prací. V orientačním seznamu literatury nemohou být uvedeny bakalářské a magisterské práce ani publicistické texty.*

1. HIRSCHFELD, P.J. and PIQUERO, A.R. (2010). NORMALIZATION AND LEGITIMATION: MODELING STIGMATIZING ATTITUDES TOWARD EX-OFFENDERS. *Criminology*, 48(1), pp.27–55. doi:<https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.2010.00179.x>.

2. Bos, A.E.R., Pryor, J.B., Reeder, G.D. and Stutterheim, S.E. (2013). Stigma: Advances in Theory and Research. *Basic and Applied Social Psychology*, 35(1), pp.1–9.

3. Kyprianides, A., Easterbrook, M.J. and Cruwys, T. (2019). 'I changed and hid my old ways': How social rejection and social identities shape well-being among ex-prisoners. *Journal of Applied Social Psychology*, 49(5), pp.283–294. doi:<https://doi.org/10.1111/jasp.12582>.
  
4. Rade, C.B., Desmarais, S.L. and Mitchell, R.E. (2016). A Meta-Analysis of Public Attitudes Toward Ex-Offenders. *Criminal Justice and Behavior*, 43(9), pp.1260–1280. doi:<https://doi.org/10.1177/0093854816655837>.
  
5. Mertl, J. (2022). What Seems to be the Problem? Ex-Prisoners' Reentry/Resettlement in the Czech Republic. *Crime & Delinquency*, p.001112872211156. doi:<https://doi.org/10.1177/00111287221115645>.
  
6. Winnick, T.A. and Bodkin, M. (2008). Anticipated Stigma and Stigma Management Among Those to be Labeled 'Ex-con'. *Deviant Behavior*, 29(4), pp.295–333. doi:<https://doi.org/10.1080/01639620701588081>.
  
7. Dalke, K. (2011). *ATTITUDES AND INTENTIONS TOWARDS EX-CONVICTS: AN INDIVIDUAL DIFFERENCE APPROACH*. [online] Dostupné z: <https://ir.lib.uwo.ca/cgi/viewcontent.cgi?article=7062&context=digitizedtheses>.
  
8. ALBRIGHT, S. and DENQ, F. (1996). Employer Attitudes Toward Hiring Ex-Offenders. *The Prison Journal*, 76(2), pp.118–137. doi:<https://doi.org/10.1177/0032855596076002002>.
  
9. Jones Young, N.C. and Powell, G.N. (2015). Hiring ex-offenders: A theoretical model. *Human Resource Management Review*, 25(3), pp.298–312. doi:<https://doi.org/10.1016/j.hrmr.2014.11.001>.
  
10. Goffman, E. (1963). *Stigma: Notes on the management of spoiled identity*. Londýn: Penguin Books.
  
11. Jesrani, T. (2022). *PRISON RESEARCH A pilot study on the causes of recidivism in Albania, Czechia and Thailand*. [online] Dostupné z: [https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/prison/Pilot\\_prison\\_research\\_brief\\_2022.pdf](https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/prison/Pilot_prison_research_brief_2022.pdf).

12. Shi, L., Silver, J.R. and Hickert, A. (2022). Conceptualizing and Measuring Public Stigma Toward People With Prison Records. *Criminal Justice and Behavior*, p.009385482211089. doi:<https://doi.org/10.1177/00938548221108932>.
13. Kethineni, S. and Falcone, D.N. (2007). Employment and ex-offenders in the United States: Effects of legal and extra legal factors. *Probation Journal*, 54(1), pp.36–51. doi:<https://doi.org/10.1177/0264550507073325>.
14. Looney, A. and Turner, N. (2018). *Work and opportunity before and after incarceration ECONOMIC STUDIES AT BROOKINGS*. [online] Dostupné z: <https://mykairos.org/docs/conference/Work%20and%20opportunity%20before%20and%20After%20Incarceration.pdf>.
15. Ministry of Justice. “Proven Reoffending Statistics: January to March 2021.” *GOV.UK*, 26 Jan. 2023, [www.gov.uk/government/statistics/proven-reoffending-statistics-january-to-march-2021/proven-reoffending-statistics-january-to-march-2021#:~:text=Adult%20offenders%20had%20a%20proven%20reoffending%20rate%20of%2024.0%25](http://www.gov.uk/government/statistics/proven-reoffending-statistics-january-to-march-2021/proven-reoffending-statistics-january-to-march-2021#:~:text=Adult%20offenders%20had%20a%20proven%20reoffending%20rate%20of%2024.0%25).

## **Seznam příloh**

Příloha č.1: Dotazník

Příloha č. 2: Leták

Příloha č. 3: Příloha bakalářské práce, SZZ Sociologie

Příloha č. 4: Příloha bakalářské práce, SZZ Metodologie

Příloha č. 5: Příloha bakalářské práce, SZZ

## Příloha č. 1: Dotazník

### Veřejné postoje k bývalým vězňům

Dobrý den,

jmenuji se Aneta Žarikova a provádím výzkum pro svou bakalářskou práci na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy. Tento výzkum se zabývá veřejnými postoji k bývalým vězňům. Vyplnění dotazníku, prostřednictvím kterého se Vás budu ptát na Vaše názory a postoje, zabere přibližně 5 minut. Informace, které v tomto dotazníku poskytnete, budou anonymizovány a Vaše osoba s nimi nebude žádným způsobem spojována. Zároveň budou využity jen a pouze za účelem tohoto výzkumu. Vyplněním dotazníku souhlasíte s účastí na studii a se zpracováním poskytnutých dat.

Na otázky, prosím, odpovídejte upřímně.

#### 1) Ohodnoťte, do jaké míry souhlasíte či nesouhlasíte s následujícími výroky.

Souhlasím	Spíše souhlasím	Neutrální postoj	Spíše nesouhlasím	Nesouhlasím
1	2	3	4	5

- a) Většina lidí ve vězení je nebezpečná.  
1    2    3    4    5
- b) Většině lidí ve vězení se nedá důvěřovat.  
1    2    3    4    5
- c) Většina lidí ve vězení, by spáchala další zločiny, pokud by byli propuštěni.  
1    2    3    4    5
- d) Většina lidí ve vězení spáchala zločiny pouze proto, že jsou špatného morálního charakteru.  
1    2    3    4    5
- e) Většina lidí ve vězení spáchala zločiny, protože jsou bezohlední a myslí jen na sebe.  
1    2    3    4    5
- f) Většina lidí ve vězení spáchala zločiny proto, že jsou příliš líní najít si práci a vydělávat peníze.  
1    2    3    4    5
- g) Bá/a bych se být v přítomnosti někoho, kdo byl ve vězení.  
1    2    3    4    5
- h) Byl/a bych znepokojen/a, pokud by se bývalý vězeň nastěhoval do mého okolí.  
1    2    3    4    5
- i) Vězni se mi nechutí.  
1    2    3    4    5

j) Nechtěl/a bych pracovat s člověkem, který byl ve vězení.

1      2      3      4      5

k) Nechtěl/a bych žít v blízkosti člověka, který byl ve vězení.

1      2      3      4      5

l) Nechtěl/a bych se přátelit s někým, kdo byl ve vězení.

1      2      3      4      5

m) Nikdy bych nechtěl/a být ve vztahu s člověkem, který byl ve vězení.

1      2      3      4      5

n) Bývalí vězni by neměli mít stejná práva jako ostatní občané (např. volební právo).

1      2      3      4      5

o) Bývalí vězni se liší od ostatních lidí.

1      2      3      4      5

p) Bývalí vězni si nezaslouží, aby se k nim ostatní chovali jako ke zbytku společnosti.

1      2      3      4      5

q) Bývalí vězni by neměli mít stejné životní možnosti jako ostatní.

1      2      3      4      5

r) Nenabídl/a bych pomoc bývalému věžňovi, protože si ji nezaslouží.

1      2      3      4      5

**2) Jaké procento propuštěných vězňů, si myslíte, že znovu spáchá trestný čin?  
\_\_\_\_\_ %**

**3) Kolik osobně znáte lidí, kteří momentálně jsou, či byli ve vězení?**

- a) 0
- b) 1-2
- c) 3-6
- d) Více jak 6

**4) Sledujete média zabývající se opravdovými zločiny (true crime) jako jsou např. podcasty, dokumenty, YouTube videa atd.?**

- a) Nikdy
- b) Skoro nikdy
- c) Občas
- d) Často
- e) Každý den

**5) Byl/a jste někdy obětí nějakého zločinu?**

- a) Ano

- b) Ne
- c) Nevím

**6) Byl někdo z vašeho blízkého okolí obětí nějakého zločinu?**

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

**7) Ovlivňuje Váš postoj vůči (bývalým) vězňům to, jaký typ zločinu spáchali?**

- a) Rozhodně ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne

**8) Zvolte, ke kterým z těchto zločinů a jejich pachatelům, máte nejvíce negativní postoj. (Zvolte maximálně 3 položky)**

- Trestný čin proti životu \_\_\_\_
- Trestný čin proti zdraví \_\_\_\_
- Majetkový trestný čin \_\_\_\_
- Trestný čin proti životnímu prostředí \_\_\_\_
- Sexuální trestní činy \_\_\_\_
- Ekonomické trestní činy \_\_\_\_
- Trestný čin proti soukromí \_\_\_\_
- Trestný čin proti státu \_\_\_\_

**9) Myslím si, že v průběhu svého života mám vysokou šanci na to, že se stanu obětí trestného činu.**

- a) Rozhodně souhlasím
- b) Spíše souhlasím
- c) Spíše nesouhlasím
- d) Rozhodně nesouhlasím

**10) Cítíte se bezpečně v oblasti, kde momentálně bydlíte?**

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Ne

**11) Ohodnoťte, do jaké míry souhlasíte či nesouhlasíte s následujícími výroky.**

Souhlasím	Spíše souhlasím	Neutrální postoj	Spíše nesouhlasím	Nesouhlasím
1	2	3	4	5

- a) Policii celkově velmi respektuji.

1      2      3      4      5



- b) Policie ve většině případů jedná spravedlivě.  
1      2      3      4      5
- c) Myslím si, že lidé by měli policejní orgán obecně podporovat.  
1      2      3      4      5
- d) Jsem hrdý/a na českou policii.  
1      2      3      4      5
- e) Soudy obvykle zaručují každému spravedlivé soudní řízení.  
1      2      3      4      5
- f) Rozhodnutí soudů jsou téměř vždy spravedlivá.  
1      2      3      4      5
- g) Většina soudců je obecně spravedlivá.  
1      2      3      4      5
- h) Soudy plní svou povinnost ochrany základních práv občanů.  
1      2      3      4      5
- i) Je důležité vynakládat snahu na rehabilitaci lidí, kteří spáchali trestné činy a jsou momentálně ve vězení.  
1      2      3      4      5
- j) Je důležité poskytovat léčbu bývalým vězňům, kteří jsou právě pod soudním dohledem.  
1      2      3      4      5
- k) Rehabilitační programy by měly být dostupné i pro jedince, kteří během svého života spáchali velké množství zločinů.  
1      2      3      4      5
- l) Veškeré rehabilitační programy pouze umožňují zločincům vyhnout se zaslouženým trestům či si je ulehčit.  
1      2      3      4      5
- m) Nepodpořil/a bych rozšíření rehabilitačních programů, které jsou momentálně dostupné v českých věznicích.  
1      2      3      4      5
- n) Cítil/a bych se bezpečněji v přítomnosti bývalého vězně, kdybych věděl/a, že ve vězeňském systému podstoupil/a rehabilitační program.  
1      2      3      4      5
- o) Myslím si, že bývalí vězni mají větší šanci na začlenění do normální společnosti, pokud si prošli rehabilitačními programy.  
1      2      3      4      5

p) Myslím si, že změna vězeňského systému (např. posílení rehabilitačních či edukačních programů), by vedla ke snížení kriminality.

1      2      3      4      5

**12) Jaké procento propuštěných vězňů, si myslíte, že by znovu spáchalo trestný čin, pokud by byly rehabilitační programy ve vězení povinné?**

\_\_\_\_\_ %

**13) Jaký je Váš věk?**

- a) 18-29
- b) 30-49
- c) 45-59
- d) 60-70
- e) Nad 70

**14) Jaký je Vaš nejvyšší dosažený stupeň vzdělání?**

- a) Základní
- b) Středoškolské bez maturity
- c) Středoškolské s maturitou
- d) Odborná vysoká škola
- e) Vysokoškolské (bakalářské vzdělání)
- f) Vysokoškolské (magisterské vzdělání)
- g) Vysokoškolské (doktorské vzdělání)

**15) Jaké je Vaše pohlaví?**

- a) Žena
- b) Muž
- c) Jiné

**16) Jaký je Váš měsíční příjem?**

- a) Do 20 000 Kč
- b) 20 000 – 30 000 Kč
- c) 30 001 – 50 000 Kč
- d) 50 001 – 100 000 Kč
- e) 100 001 – 150 000 Kč
- f) Nad 150 000 Kč

**17) Ohodnoťte, kam byste se zařadil/a na škále politického spektra:**

Levice	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Pravice
--------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	---------

## **Příloha č. 2: Leták**

Dobrý den,

momentálně provádím výzkum pro svou bakalářskou práci na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy. Chtěla bych Vás poprosit o vyplnění krátkého dotazníku, prostřednictvím kterého se Vás budu ptát na Vaše názory a postoje vůči bývalým vězňům. Informace, které v tomto dotazníku poskytnete, budou anonymizovány a Vaše osoba s nimi nebude žádným způsobem spojována. Zároveň budou využity jen a pouze za účelem tohoto výzkumu. Předem děkuji za Váš čas a ochotu!

Dotazník můžete otevřít prostřednictvím naskenování QR kódu kamerou Vašeho mobilního zařízení:



**Naskenujte mě**

### **Příloha č. 3: Příloha bakalářské práce, SZZ Sociologie**

Okruh 1: TEORIE –

Okruh 2: POJMY – Nerovnost

Okruh 3: INSTITUCE –

Okruh 4: PROCESY – Stigmatizace

Okruh 5: IDENTITY – Osobní (self)

#### **Seznam literatury ke SZZ ze Sociologie:**

GOFFMAN, Erving. *Stigma: poznámky k problému zvládnutí narušené identity. Most (Sociologické nakladatelství)*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1963. ISBN 80-86429-21-0.

ŠANDEROVÁ, Jadwiga. *Sociální stratifikace: problém, vybrané teorie, výzkum*. Vydání druhé. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5191-0.

WINNICK, Terri a BODKIN, Mark. Anticipated Stigma and Stigma Management Among Those to be Labeled “Ex-con.”. *Deviant Behavior*. 2008, 4, s. 295-333. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1080/01639620701588081>.

WESTERN, Bruce a PETTIT, Becky. Incarceration & social inequality. *Daedalus*. 2010, 139, s. 8-19. Dostupné z: [https://doi.org/https://doi.org/10.1162/DAED\\_a\\_00019](https://doi.org/https://doi.org/10.1162/DAED_a_00019).

BAUR, John. Beyond banning the box: A conceptual model of the stigmatization of ex-offenders in the workplace. *Human resources*. 2018, 28, s. 204-219. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.hrmr.2017.08.002>.

COOLEY, Charles Horton. *Human Nature and the Social Order*. New York: Scribner's. 1922.

## **Příloha č. 4: Příloha bakalářské práce, SZZ Metodologie**

Okruh 1: Teoretická východiska výzkumu

Zvolené téma: Formulace výzkumných otázek, teoretické konstrukty a hypotézy

Okruh 2: Příprava a organizace výzkumu

Zvolené téma: Strategie analýzy dat (výběr metod, příprava proměnných)

Okruh 3: Vytváření a sběr dat

Zvolené téma: Populace, výběrové techniky, velikost výběru. Reprezentativita.

Okruh 4: Analýza dat

Zvolené téma: Příprava dat pro analýzu (transformace a čištění)

Okruh 5: Reflexivita, etika a prezentace výzkumu

Zvolené téma: Interpretace statistické a věcné významnosti výsledku

### **Seznam literatury ke SZZ z Metodologie:**

ŠPAČEK, Ondřej; NOVOTNÁ, Hedvika a ŠTOVÍČKOVÁ, Magdaléna (ed.). *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: FHS UK, 2019. ISBN 978-80-7571-025-3.

MAREŠ, Petr; RABUŠIC, Ladislav a SOUKUP, Petr. *Analýza sociálněvědních dat (nejen) v SPSS*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-6362-4.

JEŘÁBEK, Hynek. *Úvod do sociologického výzkumu*. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-662-5.

SOUKUP, Petr; TRAHORSCH, Petr a CHYTRÝ, Vlastimil. Míry věcné významnosti s intervaly spolehlivosti a ukázky jejich využití v pedagogické praxi. *Studia paedagogica*. 2021, 26, s. 131-165. Dostupné také z: <https://digilib2.phil.muni.cz/sites/default/files/pdf/144330.pdf>.

BABBIE, Earl. *The practice of social research*. Cengage Au, 2020. ISBN 978-0357360811.

## **Příloha č. 5: Příloha bakalářské práce, SZZ Studia současných společností**

**Téma: Teorie nálepkování**

**Navazuje na předmět/y: Sociální stratifikace a nerovnosti**

### **Seznam literatury ke SZZ ze specializace Studia současných společností**

BECKER, Howard. *Outsiders: Studies in the Sociology of Deviance*. Free Press Glencoe, 1963. ISBN 9780684836355.

PLUMMER, Ken. Labeling theory. *Encyclopedia of criminology and deviant behavior*. 2001, s. 191-194. Dostupné také z: <https://www.sjsu.edu/people/james.lee/courses/soci152/s1/ajreading10labeling.pdf>.

WINNICK, Terri a BODKIN, Mark. Anticipated Stigma and Stigma Management Among Those to be Labeled “Ex-con.”. *Deviant Behavior*. 2008, 4, s. 295-333. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1080/01639620701588081>.

QUINN-HOGAN, Ashlee. The Stain of a Criminal Label: Post-Release Stigmatization and its Effects on Reintegration and Recidivism Among Ex-Offenders. *Western Social Science*. 2021. Dostupné také z: <https://ir.lib.uwo.ca/cgi/viewcontent.cgi?article=1055&context=sociologypub>.

LEMERT, Edwin. *Human Deviance, Social Problems, and Social Control*. Englewood Cliffs, New Jersey. 1967.

LEMERT, Edwin. *Social pathology: a systematic approach to the theory of sociopathic behavior*. Londýn. McGraw-Hill. 1951.

BARMAKI, Reza. On the Origin of “Labeling” Theory in Criminology: Frank Tannenbaum and the Chicago School of Sociology. *Deviant Behavior*. 2019, 40, s. 256-271. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1080/01639625.2017.1420491>.